

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet Zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se zaštita i očuvanje prirode.

Priroda, u smislu ovog zakona, je jedinstvo geosfere i biosfere, uključujući i prirodna dobra koja se odlikuju biološkom, geološkom, geomorfološkom i predionom raznovrsnošću.

Priroda je od interesa za Crnu Goru i uživa posebnu zaštitu u skladu sa zakonom.

Pojedina prirodna dobra izuzetnih vrijednosti, koja se odlikuju biološkom, geološkom, ekosistemskom i predionom raznovrsnošću, stavljaju se pod zaštitu (u daljem tekstu: zaštićena prirodna dobra).

Sprovođenje zaštite prirode

Član 2

Zaštita prirode sprovodi se radi:

- očuvanja i unaprjeđivanja biološke (genetičke, specijske, ekosistemske), geološke i predione raznovrsnosti;
- utvrđivanja i praćenja stanja prirode;
- usklađivanja ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa, osnova i projekata sa održivim korišćenjem obnovljivih i racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa radi njihovog trajnog očuvanja;
- spriječavanja štetnih aktivnosti u prirodi koje su posljedica tehnološkog razvoja i obavljanja djelatnosti;
- obnove i unaprjeđivanja narušene prirode i njenog dovođenja u stanje prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa sa ljudskim djelovanjem;
- očuvanja prirodnih svojstava zemljišta, očuvanja kvaliteta, količine i dostupnosti vode, uključujući i kvalitet morske vode.

Načela zaštite i unaprjeđivanja prirode

Član 3

Osnovna načela zaštite i unaprjeđivanja prirode su:

1) Načelo visokog stepena zaštite prirode – sva pravna i fizička lica dužna su da pri vršenju radnji i obavljanju aktivnosti doprinose zaštiti i unaprjeđivanju prirode,

očuvanju biološke i predione raznovrsnosti i opšte korisnih funkcija prirode i prirodne ravnoteže.

2) Načelo održivosti – korišćenje prirodnih resursa može se vršiti samo do stepena koji ne ugrožava biološku i predionu raznovrsnost i funkcionisanje osnovnih prirodnih sistema i procesa.

3) Načelo primjene mjera za zaštitu prirode – u korišćenju prirodnih resursa i prirodnih dobara, planiranju i uređenju prostora obavezno se primjenjuju propisane mjere za zaštitu prirode.

4) Načelo integrisane zaštite – zaštita i unaprijeđivanje prirode utvrđuje se strategijom održivog razvoja, prostorno planskom dokumentacijom i drugim planovima, programima i osnovama.

5) Načelo prevencije – pravo i obaveza pravnih i fizičkih lica je da preduzmu sve mjere i aktivnosti na zaštiti prirode radi sprječavanja nastanka štetnih posljedica;

6) Načelo «korisnik plaća» - korisnik zaštićenih prirodnih dobara dužan je da plati nadoknadu za njihovo korišćenje i snosi troškove sanacije i rekultivacije prostora.

7) Načelo javnosti – obuhvata pravo na slobodan pristup informacijama o stanju prirode, pravo na pravovremeno obavještanje o štetama u prirodi i o preduzetim mjerama za njihovo uklanjanje, kao i pravo na mogućnost učestvovanja u odlučivanju o pitanjima od značaja za prirodu.

Na zaštitu i unaprijeđivanje prirode shodno se primjenjuju načela utvrđena zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine.

Zaštita prirode Član 4

Zaštita prirode sprovodi se naročito:

- utvrđivanjem i procjenom stanja pojava i procesa u prirodi;
- uspostavljanjem i utvrđivanjem zaštićenih prirodnih dobara i sistema praćenja njihove zaštite;
- sprovođenjem mjera zaštite prirode;
- utvrđivanjem mjera i uslova za zaštitu prirode u prostorno planskoj dokumentaciji, osnovama i programima upravljanja prirodnim resursima (rudarstvu, energetici, saobraćaju, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu i drugim djelatnostima od uticaja na prirodu);
- izradom izvještaja o stanju prirode, donošenjem i sprovođenjem strategija, programa, akcionih i sanacionih planova i planova upravljanja;
- uspostavljanjem sistema upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima;
- povezivanjem i usklađivanjem sistema zaštite prirode sa međunarodnim sistemom zaštite prirode;
- podsticanjem naučnog i stručnog rada u oblasti zaštite prirode;
- obavještanjem javnosti o stanju prirode i učestvovanjem javnosti u odlučivanju o zaštiti prirode;
- podsticanjem i promocijom zaštite prirode, razvijanjem svijesti o potrebi zaštite prirode u procesu vaspitanja i obrazovanja.

Izuzeci Član 5

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju suzbijanja i sprječavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu, odnosno spašavanja ljudi i imovine.

Ovaj zakon ne primjenjuje se samo za vrijeme trajanja okolnosti iz stava 1 ovog člana, koje se utvrđuju aktom nadležnog organa.

Značenje izraza Član 6

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- **autohtona vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je prirodno rasprostranjena u ekosistemima područja Crne Gore;
- **alohtona vrsta** je strana vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je u ekosistemima područja Crne Gore dospjela namjernim ili nenamjernim unošenjem;
- **aktivnost u prirodi** je privremeno ili trajno djelovanje čovjeka na prirodu koje se ne vrši radi zaštite i očuvanja prirode, a može narušiti prirodnu ravnotežu;
- **banka gena** je specijalizovana kolekcija živog biljnog i životinjskog materijala i gljiva, koja se sakuplja, skladišti i razmnožava po strogo kontrolisanim i specifičnim uslovima;
- **biološka raznovrsnost (biodiverzitet)** je raznovrsnost živih organizama, uključujući i suvozemne, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse, kao i raznovrsnost u okviru vrste, između vrsta i između ekosistema;
- **crvena knjiga** je popis ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva raspoređenih po kategorijama ugroženosti;
- **derivat** je organski ili neorganski produkt živih organizama (rogovi jelena, kljove vepra, oklop kornjače i dr.);
- **divlje vrste biljaka, životinja i gljiva** su vrste koje nijesu nastale kao posljedica ukrštanja odnosno selekcije ili uzgojnih aktivnosti ljudi;
- **ekosistem** je kompleksno strukturno-funkcionalno jedinstvo nežive i žive prirode, odnosno biotopa i biocenoze;
- **ekološka mreža** je skup međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno doprinosi očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznovrsnosti;
- **ekološki koridor** je ekološka veza ili više ekoloških veza koje omogućavaju kretanje populacijama živih organizama sa jednog lokaliteta na drugi i čine dio ekološke mreže;
- **ekološki značajno područje** je područje koje bitno doprinosi očuvanju biološke raznovrsnosti u Crnoj Gori;
- **endemična vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čija je rasprostranjenost ograničena na određeno područje;
- **ex situ očuvanje** je očuvanje komponenata biološke raznovrsnosti van njihovih prirodnih nalazišta (staništa) u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima, botaničkim baštama, i očuvanje dokaza geološke raznovrsnosti (stijena, ruda, minerala, kristala i fosila) u muzejima ili zbirkama pojedinaca;
- **genetička raznovrsnost (diverzitet)** je ukupan broj i ukupna raznovrsnost gena, odnosno genetičkih informacija sadržanih u svim pojedinačnim vrstama divljih biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama;

- **geonaslede** su sve geološke, geomorfološke, pedološke i posebne arheološke vrijednosti nastale tokom formiranja litosfere, njenog morfološkog uobličavanja i međuzavisnosti prirode i ljudskih kultura;
- **indikatorska vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čiji ekološki status ukazuje na status drugih vrsta i opšte stanje u ekosistemu, a koje su osjetljive na promjene uslova u životnoj sredini i koriste se za procjenu opšteg stanja;
- **išchezla vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva za koju postoji osnovana sumnja da je i posljednja jedinka te vrste mrtva;
- **invazivna vrsta** je strana vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čije naseljavanje ili širenje ugrožava biološku raznovrsnost Crne Gore;
- **in situ očuvanje** je očuvanje prirodnih ekosistema i staništa, održavanje i revitalizacija vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva sposobnih za opstanak u prirodnoj sredini, očuvanje kultiviranih biljaka i domaćih životinja u sredini u kojoj su razvili svoje specifičnosti, i očuvanje pojava geodiverziteta na mjestu nastanka ili nalazišta stijena, ruda, minerala, kristala i fosila;
- **introdukcija** je namjerno ili nenamjerno unošenje pojedinih vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva na teritoriju i u ekosisteme, koje do tada nijesu prirodno nastanjivale;
- **krajnje ugrožena vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva za koju postoji vjerovatnoća da u neposrednoj budućnosti iščezne u prirodi;
- **krš** je oblik reljefa sa posebnim hidrogeološkim i geomorfološkim odlikama u kojem je podzemno oticanje voda znatno bogatije od nadzemnog, pa se kao posebni oblici javljaju pećine i jame za razliku od površinskih oblika (škrape, ponikve, uvale, polja u kršu);
- **kišobran vrsta** su vrste divljih biljaka, životinja i gljiva čijom zaštitom ujedno se štiti i veći broj drugih vrsta na istom staništu, a koje su manje poznate ili ih je teško štiti na drugi način;
- **korisnik zaštićenog prirodnog dobra** je pravno lice ili fizičko lice ili drugi subjekat kome zaštićeno prirodno dobro nije dato na upravljanje, a koji u zaštićenom prirodnom dobru obavlja aktivnosti, odnosno koristi zaštićeno prirodno dobro ili njegove resurse;
- **lokalitet (site)** je geografski određeno područje čija je površina jasno označena;
- **mineral** je samородni homogeni hemijski element ili jedinjenje u vidu kristalizovane ili amorfne materije, određene strukture, oblika i sastava, osim mineralnih sirovina;
- **narušena prirodna ravnoteža** je stanje kada dođe do poremećaja kvantitativnih ili kvalitativnih struktura životnih zajednica, odnosno kada se ošteti ili uništi stanište, uništi ili promijeni sposobnost djelovanja ekološkog sastava, prekine međusobna povezanost pojedinih ekoloških sastava, ili prouzrokuje značajnija izolovanost pojedinih populacija;
- **oblikovana priroda** je dio prirode koju je čovjek oblikovao radi uzgoja, obrazovanja, uređenja predionih elemenata, a koji je značajan za očuvanje biološke i predione raznovrsnosti (npr. drvoredi, parkovi, botanički vrtovi, arboretumi i drugo);
- **obnavljanje prirode** je skup stručnih mjera i radnji kojima se narušeno stanje biološke, geološke i geomorfološke i predione raznovrsnosti vraća u stanje blisko izvornom;
- **očuvanje prirode** je postupak koji se obavlja radi održavanja i poboljšanja stanja očuvanja biološke, geološke i predione raznovrsnosti;
- **očuvanje** je niz mjera koje su neophodne za održavanje ili obnovu prirodnih staništa i populacija divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u povoljnom statusu;

- **održivo korišćenje prirodnih resursa** je korišćenje komponenti biodiverziteta ili geodiverziteta na način i u obimu koji ne vodi ka dugoročnom smanjenju biodiverziteta, odnosno geodiverziteta;
- **oštećenje prirode** je stanje prirode, kada su ljudskim djelovanjem promijenjeni prirodni procesi u tolikoj mjeri da je narušena prirodna ravnoteža ili su uništene prirodne odlike;
- **odomaćena vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je odvojena od procesa prirodne selekcije i podvrgnuta režimu vještačke selekcije;
- **plan upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima** je planski dokumenat kojim se planiraju mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra;
- **ponovno uvođenje u prirodu (reintrodukcija)** je naseljavanje neke organske vrste biljaka, životinja i gljiva na lokalitetu (ekosistem) gdje je nekada živjela, a čiji ekološki uslovi još uvek omogućavaju opstanak vijabilnih populacija divlje vrste biljaka, životinja i gljiva;
- **populacija** je prostorno i vremenski integrisana grupa jedinki iste vrste biljaka, životinja i gljiva koja raspolaže zajedničkim skupom nasljednih faktora, naseljava određeni lokalitet, pripada određenom ekosistemu, a u okviru koje su jedinke međusobno povezane prvenstveno odnosima reprodukcije;
- **povoljno stanje vrste ili stanišnog tipa** je stanje koje u bliskoj budućnosti obezbjeđuje opstanak te vrste divljih biljaka, životinja i gljiva ili stanišnog tipa;
- **praćenje stanja (monitoring)** je plansko, sistematsko i kontinualno praćenje stanja prirode, odnosno djelova biološke, geološke i geomorfološke i predione raznovrsnosti, kao dio cjelovitog sistema praćenja stanja segmenata životne sredine u prostoru i vremenu;
- **prirodni resursi** su djelovi prirode koje čovjek koristi u privredne svrhe, i mogu biti neobnovljivi (mineralne sirovine) i obnovljivi (vode, gasovi, obnovljivo zemljište, biološka dobra);
- **prirodna ravnoteža** je stanje uravnoteženih međusobnih odnosa i uticaja živih bića među sobom i sa njihovim staništima;
- **prediona raznovrsnost** je strukturiranost prostora nastala u interakciji (međudejstvu) prirodnih i stvorenih predionih elemenata određenih bioloških, klimatoloških, geoloških, geomorfoloških, pedoloških, hidroloških, kulturno-istorijskih i socioloških osobenosti;
- **predio** je lokalitet određenog vizuelnog doživljaja, čija su struktura i karakter rezultat interakcije (međudejstva) prirodnih i antropogenih elemenata;
- **promet divljim vrstama** je unos, iznos, uvoz, izvoz, reeksport i unos sa mora divljih vrsta, njihovih prepoznatljivih djelova ili derivata u Crnu Goru i iz Crne Gore;
- **poluprirodni uslovi** su uslovi u ekosistemu ili predjelu na čiji je razvoj čovjek uticao u neznatnoj mjeri, a u kojima se odvijaju prirodni procesi i koji mogu opstati bez direktnog ljudskog djelovanja;
- **prioritetni tip staništa** je tip prirodnog staništa kojem prijete nestanak razmjerama njegovog prirodnog raspona;
- **prioritetna vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva za čije očuvanje Crna Gora je odgovorna, zbog veličine njihove rasprostranjenosti u prirodi;
- **primjerak** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva, živa ili neživa, njihov dio ili derivat, kao i ostala roba za koju se na osnovu pratećih dokumenata (pakovanje, oznake ili etikete) ili drugih okolnosti, može utvrditi da su djelovi ili derivati životinja ili biljaka;
- **pećinski nakit** je nakit nastao taloženjem kalcijum-karbonata u speleološkim objektima (stalaktiti, stubovi, kadice, salivi, heliktiti i dr.);

- **prirodno stanište** je lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora, koje se karakteriše po geografskim, abiotskim i biotskim osobinama, prirodno ili poluprirodno;
- **ranjiva (osjetljiva) vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva koja nije ni krajnje ugrožena ni ugrožena, ali joj prijete opasnost da u prirodnim uslovima iščezne u bliskoj budućnosti;
- **rijetka vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva sa malom populacijom, koje nijesu ugrožene ili ranjive, ali su pod rizikom i obuhvataju: vrste koje se nalaze na ograničenim geografskim lokalitetima ili su u malom broju rasute na širem lokalitetu kao i endemične vrste koje zahtijevaju posebnu pažnju zbog specifične prirode njihovih staništa ili mogućeg uticaja njihovog iskorišćavanja na stanište i status očuvanosti;
- **reliktna vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva koja je nekada imala široko rasprostranjenje, a čiji je današnji areal sveden na prostorno male djelove (ostatke) nekadašnjeg;
- **rizik u prirodi** je mogućnost da će neka aktivnost posredno ili neposredno prouzrokovati štetu prirodi;
- **status očuvanosti vrste** je skup uticaja koji djeluju na tu vrstu i koji bi mogli uticati na dugoročnu prirodnu distribuciju i brojnost populacije;
- **speleološki objekat** je prirodno formirana podzemna šupljina u karbonatnim stijenama duža od pet metara u koju može ući čovek, a dimenzije ulaza su manje od dubine ili dužine objekta (pećine, jame, ponori, i dr.);
- **speleološki katastar** je baza podataka o speleološkim objektima;
- **stanište** je jedinstvena funkcionalna jedinica ekološkog sistema, određena geografskim i abiotičkim svojstvima;
- **status očuvanosti prirodnog staništa** je skup uticaja koji djeluju na prirodno stanište, odnosno njegove tipične vrste, a koji mogu uticati dugoročno na prirodno kretanje, strukturu i funkcije staništa, i na dugoročni opstanak tipičnih vrsta;
- **stanišni tip** je lokalitet specifičnih geografskih, abiotičkih i biotičkih osobina određen na osnovu međunarodnih kriterijuma koji obuhvata sva staništa iste vrste;
- **stanište vrste** je životna sredina koju karakterišu specifični abiotski i biotski faktori, u kojima vrsta živi u bilo kojoj fazi biološkog ciklusa;
- **specijalni lokalitet očuvanja** je lokalitet od značaja za Crnu Goru na kome se primjenjuju potrebne mjere očuvanja radi održavanja ili obnavljanja povoljnog statusa očuvanosti prirodnih staništa ili populacija vrsta;
- **tipična vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čije prisustvo (ili odsustvo) je od značaja za ostatak biocenoze (ekosistema);
- **ugrožena vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva kojoj prijete opasnost da će iščeznuti u prirodnim uslovima u bliskoj budućnosti;
- **unos sa mora** je unošenje u Crnu Goru pojedinih divljih vrsta biljaka ili životinja koje su uzete u morskom okruženju i unosi se direktno iz morskog okruženja koje nije pod jurisdikcijom ni jedne države, uključujući vazdušni prostor iznad mora, morsko dno i podzemlje ispod mora;
- **utočište za životinje** je prostor, namijenjen privremenom boravku, odnosno liječenju bolesnih ili ranjenih životinja, odbačenih mladunaca koji sami još nijesu sposobni za preživljavanje u prirodi, kao i životinja koje su oduzete od pravnog ili fizičkog lica radi protivpravnog zadržavanja u zatočeništvu, nedozvoljene trgovine, izvoza, uvoza ili drugih zakonom određenih razloga;

- **vrsta** je grupa prirodnih populacija u okviru kojih se jedinke međusobno slobodno ukrštaju i daju potomstvo, a reproduktivno su izolovane od drugih takvih vrsta;
- **fosil** je sačuvana cjelina, djelovi ili tragovi izumrlih organizama i njihovih životnih aktivnosti;
- **zamka** je sredstvo namijenjeno za zadržavanje ili hvatanje životinja kojim se sprječava njihovo slobodno kretanje;
- **zaštitni pojas** je prostor izvan granica zaštićenog prirodnog dobra koji se određuje za sprječavanje negativnog uticaja na to zaštićeno dobro.

II SPROVOĐENJE ZAŠTITE I OČUVANJA PRIRODE

Opšte mjere zaštite i očuvanja prirode

Član 7

Opšte mjere zaštite i očuvanja prirode su:

- zaštita i očuvanje prirode;
- zaštita prirodnih dobara;
- održivo korišćenje prirodnih resursa i prirodnih dobara i kontrola njihovog korišćenja;
- očuvanje ekoloških mreža i koridora;
- sprovođenje strategija, planova, programa, osnova i druge dokumentacije;
- ublažavanje štetnih posledica izazvanih aktivnostima u prirodi, korišćenjem prirodnih dobara ili prirodnim katastrofama;
- podsticajne mjere za zaštitu i očuvanje prirodnih dobara.

Planiranje održivog korišćenja

Član 8

Planiranje, uređenje i korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara može se vršiti samo na osnovu prostorno-planske i projektne dokumentacije, osnova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa i dobara, u skladu sa mjerama i uslovima zaštite prirode koji su određeni u svrhu očuvanja prirodnih vrijednosti.

Zabranjeno je korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara na način kojim se prouzrokuje trajno narušavanje biološke, geološke, hidrološke, klimatske, pedološke i predione raznovrsnosti.

Mjere zaštite prirode u planovima, osnovama i programima

Član 9

Prostorno-planska i projektna dokumentacija, osnove i programi iz člana 8 moraju da sadrže mjere i uslove zaštite prirode utvrđene zakonom i to:

- mjere za očuvanje biološke, geološke i predione raznovrsnosti;
- pregled zaštićenih i registrovanih prirodnih dobara;
- mjere zaštite i unaprjeđivanja zaštićenih i registrovanih prirodnih dobara.

Prije izrade prostorno-planske i projektne dokumentacije, osnova i programa iz stava 1 ovog člana obrađivači plana odnosno korisnici prirodnih resursa i dobara i zaštićenih prirodnih dobara dužni su da od organa uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) pribave uslove zaštite prirode.

Na dokumentaciju iz stava 1 ovog člana mišljenje daje Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u prirodi Član 10

Radnje, aktivnosti i obavljanje djelatnosti u prirodi planiraju se na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu ugrožavanje i oštećenje prirode.

Pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse i dobra dužno je da radnje, aktivnosti i djelatnosti obavlja na način da se oštećenje prirode svede na najmanju mjeru.

Pravno i fizičko lice iz stava 2 ovog člana dužan je da nakon realizacije radnji, aktivnosti i djelatnosti uspostavi ili približi stanje u prirodi, stanju koje je bilo prije realizacije radnji, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Zahtjev za dobijanje odobrenja Član 11

Radnje, aktivnosti i obavljanje djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru mogu se vršiti na osnovu odobrenja organa uprave.

Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- opis lokaliteta zaštićenog prirodnog dobra na kojem se planira realizacija radnji, aktivnosti, i djelatnosti;
- namjenu planiranih radnji i aktivnosti;
- vrijeme trajanja radnji, aktivnosti i djelatnosti; i
- druge podatke neophodne za dobijanje odobrenja.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana organ uprave dostavlja pravnom licu nadležnom za vršenje stručnih poslova u oblasti zaštite prirode (u daljem tekstu: Pravno lice) radi procjene prihvatljivosti radnji, aktivnosti i djelatnosti na zaštićeno prirodno dobro.

Ocjena prihvatljivosti Član 12

Za planirane projekte, radnje i aktivnosti za koje je zakonom utvrđena obaveza izrada procjene uticaja na životnu sredinu, ocjena prihvatljivosti je sastavni dio procjene uticaja na životnu sredinu.

Za planirane projekte, radnje i aktivnosti u zaštićenom prirodnom dobru za koje zakonom nije utvrđena obaveza izrade procjene uticaja na životnu sredinu, vrši se ocjena prihvatljivosti tih radnji, aktivnosti i djelatnosti na zaštićeno prirodno dobro.

Ocjena prihvatljivosti iz st. 1 i 2 ovog člana sadrži, naročito: uslove i mjere za sprječavanje, smanjenje i otklanjanje mogućih štetnih uticaja na prirodu, kompenzatorne uslove i mjere.

Bliži sadržaj i način izrade ocjene prihvatljivosti za planirane projekte, radnje i aktivnosti, vrste radnji, aktivnosti za koje je obavezna ocjena prihvatljivosti, bliži sadržaj zahtjeva za davanje odobrenja iz člana 11 ovog zakona, propisuje Ministarstvo.

Izdavanje odobrenja Član 13

Ukoliko se ocjenom prihvatljivosti iz člana 12 ovog zakona utvrdi da su planirani projekti radnje i aktivnosti prihvatljive, organ uprave izdaje odobrenje za realizaciju radnji i aktivnosti u zaštićenom prirodnom dobru.

Odobrenjem iz stava 1 ovog člana se utvrđuju uslovi i mjere zaštite prirode.

Ublažavanje štetnih posljedica na prirodu nastalih realizacijom radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru Član 14

Pravno i fizičko lice koje realizacijom projekata, radnji i aktivnosti iz člana 12 ovog zakona izazove štetne posledice na zaštićenom prirodnom dobru dužno je da sprovede kompenzatorne mjere.

Kompenzatorne mjere iz stava 1 ovog člana određuju se zavisno od predviđenih ili prouzrokovanih oštećenja prirode i to:

- uspostavljanjem novog lokaliteta koje ima iste ili slične osobine kao i oštećeni lokalitet;
- uspostavljanjem drugog lokaliteta značajnog za očuvanje biološke i predione raznovrsnosti odnosno za zaštitu prirodnog dobra;
- novčanom nadoknadom u vrijednosti prouzrokovano oštećenja lokaliteta u slučaju da nije moguće sprovesti kompenzatorne ili sanacijske mjere.

Kompenzatorne mjere iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Pri određivanju kompenzatorne mjere prednost ima nadoknađivanje novim lokalitetom koje ima iste ili slične osobine, kao i oštećeni lokalitet.

Novčani iznos na ime kompenzatornih mjera uplaćuje se u Budžet Crne Gore.

Otklanjanje štetnih posljedica Član 15

Ako se radnje, aktivnosti i djelatnosti u prirodi ili korišćenje prirodnih dobara izvede bez utvrđenih uslova zaštite prirode ili suprotno datim uslovima zaštite prirode, i zbog toga nastanu oštećenja prirode, korisnik zaštićenog prirodnog dobra dužan je da, bez odlaganja i o svom trošku, otkloni štetne posljedice svog djelovanja.

Zaštita biološke raznovrsnosti Član 16

Zaštita biološke raznovrsnosti ostvaruje se sprovođenjem mjera očuvanja biološke raznovrsnosti pri korišćenju prirodnih dobara i uređenju prostora, kao i zaštitom stanišnih tipova.

Zaštita ekosistema Član 17

Zaštita ekosistema ostvaruje se očuvanjem njihovog sastava, strukture i funkcije, kao i biotičke i abiotičke komponente.

Stanja posebnih i ugroženih ekosistema, odnosno stanišnih tipova prati Pravno lice i vodi evidenciju ekosistema.

Bliži način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zaštita šumskih ekosistema Član 18

Očuvanje biološke raznovrsnosti šumskih ekosistema obavlja se radi jačanja opšte korisnih funkcija šuma, u skladu sa zakonom.

Gazdovanje šumama mora se zasnivati na načelima održivog razvoja i očuvanja biološke raznovrsnosti, očuvanja prirodnog sastava, strukture i funkcije šumskih ekosistema, obezbeđivanja stalnog procenta zrelih, starih, suvih i oborenih stabala, a naročito stabala sa šupljinama, saglasno uslovima zaštite prirode koji su sastavni dio šumskih osnova.

Radi obogaćivanja biološke i predione raznovrsnosti, u gazdovanju šumama postupa se na način da se u najvećoj mjeri očuvaju šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumski rubovi.

Pošumljavanje se obavlja autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodi prilagođene metode, u skladu sa uslovima staništa.

Pošumljavanje nešumskih površina može se vršiti samo ako se pošumljavanjem ne ugrožavaju već ugroženi nešumski i rijetki stanišni tipovi.

Ugroženi i rijetki stanišni tipovi određuju se planovima upravljanja šumama za određene lokalitete i na osnovu karte stanišnih tipova iz člana 30 ovog zakona.

Vlažna i vodena staništa Član 19

Vlažna i vodena staništa, u smislu ovog zakona, su prirodna jezera i bare, lokve u priobalju veće od 0,01 ha, močvare veće od 0,25 ha, cretovi, izvori, ponori i potoci sa obalnim pojasom od 2 m.

Uslovi zaštite vlažnih i vodenih staništa Član 20

U vlažnim i vodenim staništima zabranjene su radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožava hidrološka pojava ili opstanak i očuvanje biološke raznovrsnosti.

Količinu vode u vlažnim i vodenim staništima koja je nužna za očuvanje hidrološke pojave i opstanak biološke raznovrsnosti, određuje ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz prethodno mišljenje Ministarstva.

Zaštita mora i podmorja Član 21

Zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se uništavaju morska staništa.

Očuvanje biološke raznovrsnosti mora obezbjeđuje se sprovođenjem mjera zaštite u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita staništa unutar agroekosistema i drugih neautonomnih i poluautonomnih ekosistema Član 22

Očuvanje biološke i predione raznovrsnosti staništa unutar agroekosistema i drugih neautonomnih i poluautonomnih ekosistema sprovodi se prvenstveno očuvanjem i zaštitom rubnih staništa, živica, međa, pojedinačnih stabala, grupe stabala, bara i livadskih pojaseva, kao i drugih ekosistema sa očuvanom ili djelimično izmijenjenom drvenastom, žbunastom, livadskom ili močvarnom vegetacijom.

Prilikom ukрупnjavanja poljoprivrednog zemljišta, mora se voditi računa o očuvanju postojećih i stvaranju novih rubnih staništa radi obezbjeđenja biološke i predione raznovrsnosti staništa.

Upotreba bioloških, biotehničkih i hemijskih sredstava u zaštićenim prirodnim dobrima

Član 23

U zaštićenim prirodnim dobrima mogu se koristiti biološka i biotehnička sredstva za zaštitu bilja radi očuvanja biološke raznovrsnosti u skladu sa zakonom.

Očuvanje genetske raznovrsnosti Član 24

Radi očuvanje genetske raznovrsnosti divljih biljaka, životinja i gljiva osniva se banka gena.

Uzimanje genetskog materijala iz prirode radi korišćenja ne smije ugrožavati opstanak ekosistema ili populaciju divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u njihovim staništima.

Pristup izvorima genetskog materijala Član 25

Genetski materijal iz prirode može se koristiti u skladu sa ovim zakonom.

Na genetskom materijalu koji je stvoren od genetičkog materijala divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ne može se steći svojina.

Banka gena Član 26

U bankama gena čuva se biološki materijal nadzirane ili uzgajane populacije ili djelovi biljaka, životinja ili gljiva, sjeme, spore, polne ćelije i drugi biološki materijali, koji se koristi radi očuvanja vrsta odnosno njihovog genetskog fonda i potencijala.

Banku gena iz stava 1 ovog člana može da osnuje pravno ili fizičko lice, koje ispunjava uslove u pogledu kadra, opreme i prostora, na osnovu dozvole organa uprave.

Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Dozvola iz stava 2 ovog člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica.

Zahtjev iz stava 4 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj odnosno ime, adresu i JMBG),
- podatke o količini sakupljenog materijala;
- lokalitet na kojem je vršeno istraživanje ili sakupljanje.

Uz zahtjev se prilaže:

- dozvola za naučno istraživački rad iz člana 76 ovog zakona;

- dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana; i
- drugi dokazi od značaja za dobijanje dozvole.

Bliže uslove iz stava 2 ovog člana utvrđuje Ministarstvo uz predhodnu saglasnost ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Zaštita predjela Član 27

Predjeli se prema značaju i karakterističnim obilježjima razvrstavaju u prirodne predjele i predjele kulturne baštine.

Zaštita predjela vrši se planiranjem i sprovođenjem sveobuhvatnih mjera kojima se sprečavaju neželjene promjene i degradacija prirodnih, prirodni bliskih ili stvorenih predjela, radi očuvanja značajnih obilježja i karaktera predjela, raznovrsnosti, jedinstvenosti i estetske vrijednosti i omogućavanja trajnog korišćenja prirodnih dobara.

Prostorno planskom i projektnom dokumentacijom i planovima korišćenja prirodnih dobara definiše se očuvanje značajnih i karakterističnih osobina predjela kao i održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegov karakter i estetski doživljaj.

Pod značajnim i karakterističnim obilježjima predjela podrazumijevaju se, u smislu ovoga zakona, djelovi prirode karakteristični za određene predione tipove ili vještački djelovi predjela koji imaju prirodnu, istorijsku, kulturnu, naučnu ili estetsku vrijednost.

Speleološki objekti Član 28

Speleološki objekti, u smislu ovog zakona, su pećine, pećinski nakit i drugi djelovi pećina, kao dobra u opštoj upotrebi u Crnoj Gori.

Za speleološke objekte izrađuje se katastar speleoloških objekata kao digitalni geografski informacioni sistem (u daljem tekstu: katastar).

Katastar sadrži podatke o: položaju, osobinama, vrijednostima, vlasništvu, istraživanju i korišćenju speleoloških objekata.

Katastar iz stava 2 ovog člana uspostavlja i vodi organ uprave.

Bliži sadržaj, način uspostavljanja i vođenja katastra, propisuje Ministarstvo.

Zaštita i korišćenje speleoloških objekata Član 29

Zabranjeno je uništavati i sakupljati živi svijet i mijenjati stanišne uslove u speleološkom objektu, njegovom nadzemlju i neposrednoj blizini.

U speleološkom objektu mogu se vršiti sledeće radnje i aktivnosti:

- organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela;
- otvaranje ili zatvaranje ulaza odnosno izlaza speleološkog objekta;
- izgradnja, obnovu ili sanaciju svakoga podzemnog objekta;
- obavljanje naučnih i stručnih istraživanja;
- ronjenje;
- snimanje filmova ili fotografisanje;
- radnje i aktivnosti koje utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju.

Radnje i aktivnosti iz stava 2 ovog člana mogu se vršiti samo na osnovu dozvole koju izdaje organ uprave, uz predhodno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Dozvola iz stava 3 ovog člana izdaje se na zahtjev korisnika speleološkog objekta.

Zahtjev iz stava 3 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj odnosno ime, adresu i JMBG),
- lokalitet na kome se nalazi speleološki objekat;
- opis radnji i aktivnosti koje namjerava obavljati u speleološkom objektu;
- vremenski period realizacije radnji i aktivnosti;
- i druge podatke od značaja za dobijanje dozvole.

Naučne i stručne institucije i ustanove koje se bave istraživanjima speleoloških objekata i speleološke organizacije dužne su da organu uprave dostave podatke o rezultatima istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja.

III EKOLOŠKA MREŽA (NATURA 2000)

Stanišni tipovi Član 30

Ekološku mrežu čine stanišni tipovi i ekološki značajni lokaliteti.

Djelovi ekološke mreže povezuju se prirodnim ili vještačkim ekološkim koridorima.

Ekološku mrežu i ekološke koridore utvrđuje Vlada.

Stanišni tipovi od interesa za Crnu Goru su:

- staništa kojima prijete nestajanje u njihovom prirodnom rasponu;
- staništa koja imaju mali prirodni areal kao posljedica regresije ili ograničene oblasti rasprostranjenja;
- staništa koja predstavljaju glavne primjere tipičnih karakteristika jednog ili više biogeografskih regiona (alpskog, kontinentalnog i mediteranskog).

Procjenu stanja i ugroženosti stanišnih tipova vrši Pravno lice.

Stanišni tipovi se dokumentuju kartom staništa, koju izrađuje organ uprave.

Godišnji Izvještaj o stanju i ugroženosti stanišnih tipova Pravno lice dostavlja organu uprave.

Zabranjeno je vršenje radnji, aktivnosti i obavljanje djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru u kojem se nalazi stanišni tip ili stanište zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorima.

Izuzetno, radnje, aktivnosti i djelatnosti iz stava 8 ovog člana mogu se vršiti i obavljati na osnovu dozvole Ministarstva pod uslovom da se uništenje ili šteta može nadoknaditi sprovođenjem kompezatornih mjera ili ako su radnje, aktivnosti i djelatnosti od javnog interesa.

Vrste stanišnih tipova, kriterijume za određivanje stanišnih tipova, spisak stanišnih tipova i ekološki značajnih lokaliteta iz člana 32 ovog zakona, mjere zaštite za očuvanje stanišnih tipova, način izrade karte staništa, kao i načina praćenja stanja i ugroženosti staništa i sadržaj godišnjeg izvještaja, propisuje Ministarstvo.

Očuvanje povoljnog stanja stanišnih tipova Član 31

Uspostavljanjem ekološke mreže obezbjeđuje se povezivanje i očuvanje stanišnih tipova u povoljnom stanju, odnosno, obnavljanje staništa u kojima je narušeno povoljno stanje.

Status očuvanosti prirodnog staništa smatra se povoljnim kada:

- je njegovo prirodno područje rasprostranjenja očuvano i površina koju pokriva u tom rasponu stabilna ili se povećava;
- postoje, i u doglednoj budućnosti će se odžati specifična struktura i funkcije koje su potrebne za njegov dugoročni opstanak;
- je stanje očuvanosti njegovih tipičnih vrsta povoljno.

Ekološki značajni lokaliteti kao dio ekološke mreže Član 32

Ekološki značajni lokaliteti u smislu ovoga zakona su, lokaliteti ugroženih i rijetkih stanišnih tipova, i to:

- očuvani lokaliteti koji se odlikuju izuzetnom biološkom raznovrsnošću i od međunarodnog su značaja;
- lokaliteti koji doprinose očuvanju biološke i predione raznovrsnosti;
- lokaliteti stanišnih tipova koji su ugroženi i rijetki u Crnoj Gori, Evropi i Svijetu;
- staništa divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva koja su ugrožena i rijetka u Crnoj Gori, Evropi i Svijetu;
- staništa endemičnih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva Crne Gore;
- lokaliteti koji bitno doprinose povezanosti populacija bioloških divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (ekološki koridori);

- migratorni putevi, odmarališta životinja i prirodna plodišta;
- očuvane šumske cjeline.

Lokalitet od značaja za Crnu Goru je lokalitet koji doprinosi održavanju ili obnavljanju povoljnog statusa očuvanja prioritetnog tipa prirodnog staništa kojem prijete nestanak ili prioritetnih vrsta, unutar ekološke mreže.

Za životinjske vrste koje su rasprostranjene na velikim teritorijama, lokalitet iz stava 2 ovog člana je mjesto unutar prirodnog raspona tih vrsta, koje obuhvata fizičke i biološke faktore bitne za njihov život i razmnožavanje.

Zaštita ekološki značajnih lokaliteta Član 33

Zaštita ekološki značajnih lokaliteta vrši se sprovođenjem propisanih mjera i uslova zaštite prirode u cilju očuvanja biološke i predione raznovrsnosti i zaštite prirodnih vrijednosti, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje mogu dovesti do uništenja ili znatne štete na ekološki značajnom lokalitetu.

Izuzetno, radnje, aktivnosti i djelatnosti iz stava 2 ovog člana, mogu se vršiti i obavljati na osnovu dozvole Ministarstva pod uslovom da se uništenje ili šteta može nadoknaditi sprovođenjem kompenzatornih mjera ili ako su radnje, aktivnosti i djelatnosti od javnog interesa.

Dozvolom iz stava 3 ovoga člana određuju se i uslovi zaštite i kompenzatorne mjere.

Međunarodno ekološki značajni lokalitet Član 34

Međunarodno ekološki značajni lokalitet je lokalitet koji je značajan za očuvanje divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih staništa na međunarodnom nivou.

Međunarodno ekološki značajni lokalitet utvrđuje Vlada.

Međunarodno ekološki značajnim lokalitetom upravlja se u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

Zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i obavljati djelatnosti koje mogu dovesti do uništenja ili znatne štete na međunarodno ekološki značajnom lokalitetu.

Izuzetno, radnje, aktivnosti i djelatnosti iz stava 4 ovog člana, mogu se vršiti i obavljati na osnovu dozvole Ministarstva pod uslovom ako su radnje, aktivnosti i djelatnosti od javnog interesa.

IV ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA

Značaj zaštićenog prirodnog dobra Član 35

Zaštićena prirodna dobra mogu biti od:

- međunarodnog značaja;
- nacionalnog značaja;
- lokalnog značaja.

Razvrstavanje zaštićenih prirodnih dobara iz stava 1 ovog člana vrši se na osnovu Studije zaštite koju izrađuje Pravno lice.

Razvrstavanje zaštićenih prirodnih dobara od međunarodnog i nacionalnog značaja vrši Ministarstvo, a od lokalnog značaja jedinica lokalne samouprave, na osnovu Studije zaštite iz stava 2 ovog člana.

Prekogranična zaštićena prirodna dobra Član 36

Zaštićena prirodna dobra mogu se povezivati sa zaštićenim prirodnim dobrima druge države međunarodnim sporazumom.

Zaštićena prirodna dobra Član 37

Zaštićena prirodna dobra su lokaliteti koji imaju izraženu biološku, geološku, ekosistemsku ili predionu raznovrsnost.

Zaštićena prirodna dobra su:

1. zaštićeni lokaliteti - strogi i posebni rezervat prirode, nacionalni park, regionalni park i park prirode, spomenik prirode, zaštićeno stanište i predio izuzetnih odlika;
2. zaštićene vrste biljaka, životinja i gljiva - strogo zaštićena divlja vrsta i zaštićena divlja vrsta;
3. zaštićeni geološki i paleontološki objekti.

1. Zaštićeni lokaliteti

Strogi i posebni rezervat prirode Član 38

Strogi rezervat prirode je lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom ukupnom prirodom, a namijenjen je isključivo praćenju stanja i očuvanju izvorne prirode i naučnom istraživanju kojim se ne mijenjaju osnovna obilježja i ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih pojava i procesa.

Posebni rezervat prirode je lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora sa neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom prirodom, od naročitog značaja zbog jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, a koje obuhvata stanište ugrožene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva, bez naselja ili sa rijetkim naseljima u kojima čovjek živi usklađeno sa prirodom, koje se štiti radi očuvanja prirodnih uslova.

Posebni rezervat prirode može biti: floristički, mikološki, šumske i druge vegetacije, zoološki (ornitološki, ihtiološki i dr.), geološki, paleontološki, hidrogeološki, hidrološki, rezervat u moru i dr.

U strogom i posebnom rezervatu prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen zaštićenim prirodnim dobrom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških vrsta, melioracijski radovi, razni oblici privrednog i drugog korišćenja i sl).

Posjećivanje strogog i posebnog rezervata prirode u cilju obrazovanja, može se vršiti na osnovu dozvole koju izdaje pravno ili fizičko lice koje upravlja zaštićenim prirodnim dobrima (u daljem tekstu upravljač).

Nacionalni park Član 39

Nacionalni parkovi su prirodni lokaliteti kopna ili mora odnosno kopna i mora, određeni da štite ekološku cjelovitost jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, pri čemu se onemogućava neadekvatno korišćenje prirodnih dobara ili druge štetne radnje i aktivnosti i obezbjeđuju osnove za duhovne, naučne, obrazovne, rekreativne potrebe i potrebe posjetioca koje treba da budu saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode.

Regionalni park i park prirode

Član 40

Regionalni park i park prirode je prostrani prirodni ili dijelom kultivisani lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora sa ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti i predionim vrijednostima.

U regionalnom parku i parku prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka.

Način vršenja radnji i obavljanja aktivnosti i korišćenje prirodnih dobara u regionalnom parku i parku prirode utvrđuje se aktom o proglašenju, u skladu sa ovim zakona.

Spomenik prirode

Član 41

Spomenik prirode je lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora u kojem se nalazi jedan ili više prirodnih ili prirodno – kulturnih oblika, koji imaju ekološku, naučnu, estetsku, kulturnu ili obrazovnu vrijednost.

Spomenik prirode može biti: geološki (paleontološki, mineraloški, hidrogeološki, strukturno-geološki, naftno-geološki, sedimentološki i dr.), geomorfološki (pećina, jama, stijena i dr.), hidrološki (vodotok, jezero i dr.), botanički (rijetki ili lokacijom značajni primjerak biljnog svijeta i dr.), prostorno mali botanički i zoološki lokalitet i dr.

Na spomeniku prirode i u njihovoj neposrednoj okolini, koja čini sastavni dio zaštićenog prirodnog dobra, zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje ugrožavaju obilježja, vrijednosti i ulogu spomenika prirode.

Zaštićeno stanište Član 42

Zaštićeno stanište je lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora koje je od značaja za očuvanje populacije pojedinih rijetkih i ugroženih vrsta na koji se primjenjuju mjere aktivne zaštite.

Na zaštićenom staništu zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožavaju njegove vrijednosti.

Predio izuzetnih odlika Član 43

Predio izuzetnih odlika je lokalitet kopna ili mora odnosno kopna i mora, gdje je međusobno dejstvo ljudi i prirode tokom vremena oblikovalo prepoznatljive osobine lokaliteta sa značajnim estetskim, ekološkim i kulturnim vrijednostima, praćeno visokom biološkom raznovršnošću.

U predjelu izuzetnih odlika zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen.

2. Zaštićene vrste

Strogo zaštićene i zaštićene vrste biljaka, životinja i gljiva Član 44

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva koje su ugrožene ili mogu postati ugrožene, kao i vrste koje su rijetke, endemične, štite se kao strogo zaštićene divlje vrste i zaštićene divlje vrste.

Strogo zaštićenom divljom vrstom biljaka, životinja i gljiva može se utvrditi:

- divlja vrsta kojoj prijete izumiranje na području Crne Gore i pripada kategoriji krajnje ugrožene i ugrožene vrste;

- vrsta iščezla u Crnoj Gori koja je vraćena programom reintrodukcije;
- usko rasprostranjeni endem;
- divlja vrsta značajna i zaštićena na osnovu zaključenog međunarodnog ugovora, koja predstavlja prioritetnu vrstu za zaštitu na međunarodnom nivou.

Zaštićenom divljom vrstom biljaka, životinja i gljiva može se utvrditi:

- divlja vrsta koja je osjetljiva odnosno ranjiva, rijetka ili endemična, a ne prijete joj izumiranje na području Crne Gore;
- divlja vrsta koja nije ugrožena, ali je radi njenog izgleda moguće zamijeniti sa ugroženom divljom vrstom;
- indikatorska vrsta;
- međunarodno ili nacionalno značajna i zaštićena divlja vrsta za koje je potrebno obezbijediti odgovarajući nivo zaštite.

Kao zaštićena divlja vrsta biljaka, životinja i gljiva može se utvrditi i ugrožena autohtona odomaćena biljna sorta i životinjska pasmina određene vrste, koja se razvila kao posljedica tradicionalnog uzgoja i čini dio prirodne i etno-kulturne baštine.

Mjere zaštite za strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i mjere zaštite njihovih staništa propisuje Ministarstvo.

Lista strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 45

Listu strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva iz člana 44 ovog zakona utvrđuje Ministarstvo uz predhodno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Lista iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

Vrste od interesa za Crnu Goru Član 46

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva od interesa za Crnu Goru određuju se na osnovu nacionalnih i međunarodnih crvenih lista ili crvenih knjiga, stručnih nalaza i naučnih saznanja.

Vrste od interesa za Crnu Goru su:

- ugrožene, osim onih vrsta kojima je prirodni raspon marginalan na toj teritoriji;
- osjetljive, odnosno vrste za koje postoji mogućnost da će se u skoroj budućnosti pomjeriti u kategoriju ugroženih vrsta, ukoliko uzročni faktori nastave da djeluju;
- rijetke odnosno sa malim populacijama koje trenutno nijesu ugrožene ili osjetljive, ali rizik za to postoji, a nalaze se u ograničenim geografskim područjima ili su u malom broju rasute na širem području;
- endemske koje zahtijevaju posebnu pažnju zbog specifične prirode njihovih staništa ili mogućeg uticaja njihovog iskorištavanja na njihovo stanište ili mogućeg uticaja njihovog iskorištavanja na njihov status očuvanosti.

Crvenu knjigu odnosno listu koja sadrži ugrožene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva, lokalitet na kome se nalaze, brojnost populacije vrsta i stepen ugroženosti utvrđuje Ministarstvo, na predlog Pravnog lica.

Crvena knjiga odnosno lista iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

3. Zaštićeni geološki i paleontološki objekti

Član 47

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali i pećinski nakit i dr.) su djelovi geonasleđa koji zbog svoje rijetkosti imaju izuzetan naučni značaj i mogu biti:

- primjerci sintipova i genotipova fosila, kao i tipske vrste fosila koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
- pojedinačni minerali ili kristali, pećinski nakit koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
- zbirke sintipova i genotipova fosila, tipskih vrsta fosila pojedinačnih minerala i kristala koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost.

Zaštićene geološke i paleontološke objekte utvrđuje i proglašava zaštićenim prirodnim dobrima Ministarstvo na predlog stručnih i naučnih institucija koje se bave geološkim i paleontološkim istraživanjima.

Zabranjeno je sakupljanje i uništavanje zaštićenih fosila, minerala, kristala i pećinskog nakita i oštećivanje njihovih nalazišta.

Fosili, minerali, kristali i pećinski nakit u svojini su Crne Gore.

V KATEGORIZACIJA I REŽIMI ZAŠTITE U ZAŠTIĆENIM PRIRODNIM DOBRIMA

Vrednovanje zaštićenih prirodnih dobara

Član 48

Kategorizacija zaštićenih prirodnih dobara vrši se na osnovu sledećih kriterijuma:

- suštinskih svojstava zaštićenog prirodnog dobra: autentičnosti i autohtonosti, odnosno stepenu izvornosti; reprezentativnosti, odnosno stepenu reliktnosti, endemnosti, jedinstvenosti u svojoj vrsti, rijetkosti; raznolikosti, odnosno bogatstvu prirodnih pojava, fenomena i procesa; integralnosti, odnosno funkcionalnog jedinstva; pejzažne atraktivnosti; starosti; očuvanosti područja;
- funkcije i značaja zaštićenog prirodnog dobra: ekološke; kulturno-istorijske; vaspitno – obrazovne; naučnoistraživačke; razvojne i dr;
- ugroženosti zaštićenog prirodnog dobra.

Zaštićeno prirodno dobro ima veću vrijednost ukoliko je jedinstveno, rijetko u svojoj vrsti ili pojavi odnosno ima manju geografsku rasprostranjenost, ukoliko je tipičan predstavnik

svoje vrste po pojavi ili obliku u određenom prostoru i vremenu, odnosno očuvano u izvornom obliku.

Kategorizacija zaštićenih prirodnih dobara

Član 49

Zaštićena prirodna dobra se razvrstavaju u sledeće kategorije:

- I kategorija – zaštićeno prirodno dobro od izuzetnog značaja;
- II kategorija – zaštićeno prirodno dobro od velikog značaja;
- III kategorija – značajno zaštićeno prirodno dobro.

I kategorija

Član 50

U I kategoriju razvrstavaju se zaštićena prirodna dobra koja imaju jednu ili više osobina od izuzetnog značaja za Crnu Goru i to:

- autentičnost sa stanovišta fundamentalnih prirodnih nauka;
- reprezentativnost u smislu reliktnosti, endemnosti, jedinstvenosti, u svojoj vrsti;
- raznolikost prirodnih pojava i fenomena, bogatstva vrsta i ekoloških procesa;
- integralnost staništa, ekosistema, predjela, bioma i ekoloških procesa;
- pejzažne vrijednosti u smislu atraktivnosti sa specifičnim rasporedom ekosistema, zajednica i vrsta, estetske, kulturno-obrazovne i istorijske vrijednosti;
- ugroženost brojnog stanja, jedinki, vrsta ili zajednica ispod minimuma regeneracije, rapidno smanjenje areala i poremećaj ekosistema.

II kategorija

Član 51

U II kategoriju razvrstavaju se zaštićena prirodna dobra koja imaju jednu ili više osobina od velikog značaja za Crnu Goru, i to:

- autentičnost sa stanovišta fundamentalnih prirodnih nauka i primijenjenih biotehničkih disciplina;
- ugroženost, smanjenje areala ili smanjenje brojnog stanja jedinki ili zajednica, poremećaj ekosistema i dr;
- prirodni fenomen, životnu zajednicu ili stanište vrsta reprezentativnih obilježja na nivou regionalno-geografskih cjelina;
- atraktivna pejzažna obilježja i kulturno-istorijske vrijednosti;
- područje od velikog značaja za očuvanje kvaliteta životne sredine i za očuvanje i regulaciju klime.

III kategorija

Član 52

U III kategoriju razvrstana su značajno zaštićena prirodna dobra koja nijesu razvrstana u I i II kategoriju.

Revizija utvrđenih kategorija
Član 53

Utvrđene kategorije zaštićenih područja, zavisno od stanja i naučnih saznanja, podliježu promjeni.

Zone zaštite
Član 54

Na zaštićenom prirodnom dobru mogu se odrediti zone u kojima se sprovede sledeći režimi zaštite:

- režim zaštite I stepena - stroga zaštita;
- režim zaštite II stepena - aktivna zaštita;
- režim zaštite III stepena - održivo korišćenje;
- zaštitni pojas.

VI POSTUPAK PROGLAŠAVANJA ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH DOBARA

Proglašavanje zaštićenih prirodnih dobara
Član 55

Nacionalni park proglašava Skupština Crne Gore (u daljnjem tekstu: Skupština) posebnim zakonom.

Stroge i posebne rezervate prirode i strogo zaštićene i zaštićene vrste i staništa proglašava Vlada Crne Gore (u daljnjem tekstu: Vlada).

Regionalni park i park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području jedinice lokalne samouprave proglašava odlukom skupština jedinice lokalne samouprave, po prethodno dobijenoj saglasnosti Ministarstva i mišljenja ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Odluku o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra iz stava 3 ovoga člana koje se nalazi na teritoriji dvije ili više jedinice lokalne samouprave, donose skupštine jedinice lokalne samouprave na čijim teritorijama se nalazi to dobro.

Studija zaštite
Član 56

Postupak za proglašenje zaštićenog prirodnog dobra pokreće se zahtjevom za izradu stručne podloge – Studije zaštite.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi Ministarstvo odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, Pravnom licu.

Studiju zaštite izrađuje Pravno lice.

Sredstva za izradu studije zaštite obezbjeđuju se u Budžetu Crne Gore odnosno budžetu jedinice lokalne samouprave.

Studijom zaštite utvrđuju se naročito: opis prirodnih, stvorenih i predionih odlika prirodnog dobra; karakteristike odnosno vrijednosti lokaliteta postojeće stanje resursa sa procjenom njihove valorizacije; ocjenu stanja područja; mišljenje u pogledu stavljanja prirodnog dobra pod zaštitu; predlog razvrstavanja prirodnog dobra prema zanačaju; predlog kategorije i režima zaštite (zona zaštite); kartografski prikaz sa ucrtanim granicama, odnosno sa oznakom lokacije na osnovu podataka iz katastra nepokretnosti; koncept zaštite, unaprjeđenja, održivog razvoja, način upravljanja tim područjem, posljedice koje će donošenjem akta o proglašenju proisteći, posebno s obzirom na vlasnička prava i zatečene privredne djelatnosti, kao i moguće izvore potrebnih sredstava za sprovođenje akta o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra i drugi elementi od značaja za stavljanje pod zaštitu prirodnog dobra.

Sadržaj akta o zaštiti Član 57

Za prirodno dobro za koje se na osnovu Studije zaštite utvrdi da ima svojstva zaštićenog prirodnog dobra donosi se akt o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra.

Akt o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra donosi se na osnovu Studije zaštite iz člana 56 ovog zakona i sadrži:

- naziv, vrstu i kategoriju zaštićenog prirodnog dobra;
- prostorne granice zaštićenog prirodnog dobra sa režimom zaštite;
- opis osnovnih vrijednosti;
- način zaštite i razvoja zaštićenog prirodnog dobra;
- radnje, aktivnosti i djelatnosti koje se mogu vršiti u zonama režima zaštite;
- mjere zaštite;
- kartografski prikaz s ucrtanim granicama;
- upravljača kojem se povjerava upravljanje; i
- druge elemente od značaja za zaštićeno prirodno dobro.

Radi sprječavanja ugrožavanja zaštićenog prirodnog dobra, aktom o proglašenju može se odrediti zaštitni pojas koji je izvan zaštićenog prirodnog dobra sa mjerama njegove zaštite.

Objavljivanje akta o proglašenju Član 58

Akt o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra iz člana 55 st. 1 i 2 ovog zakona objavljuje se u »Službenom listu Crne Gore«, a akt o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra iz člana 55 stav 3 ovog zakona objavljuje se u »Službenom listu Crne Gore - opštinski propisi«.

Kartografski prikaz sa ucrtanim granicama i oznakom lokacije zaštićenog prirodnog dobra, donosilac akta iz člana 55 ovog zakona dostavlja organu uprave radi upisa u registar zaštićenih prirodnih dobara, Pravnom licu i organu uprave nadležnom za poslove katastra, u roku od 10 dana od dana donošenja akta o proglašenju.

Akt o prestanku zaštite Član 59

Ukoliko zaštićeno prirodno dobro izgubi odlike zbog kojih je proglašeno zaštićenim prirodnim dobrom, Pravno lice predlaže donošenje akta o prestanku zaštite, po postupku propisanom za donošenje akta o proglašenju zaštite.

Akt o prestanku zaštite iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“, odnosno „Službenom listu Crne Gore - opštinski propisi“.

Organ uprave u roku od mjesec dana od dana donošenja akta o prestanku zaštite briše zaštićeno prirodno dobro iz registra zaštićenih prirodnih dobara.

Preventivna zaštita Član 60

Za lokalitet za koji Pravno lice na osnovu stručnih nalaza i analiza procijeni da ima svojstva zaštićenog prirodnog dobra ili je pokrenut postupak za stavljanje pod zaštitu tog lokaliteta donosi se akt o preventivnoj zaštiti.

Akt o preventivnoj zaštiti iz stava 1 ovog člana donosi Pravno lice.

Aktom o preventivnoj zaštiti utvrđuje se prirodno dobro, mjere, uslovi zaštite i rok na koji se određuje preventivna zaštita koji ne može biti duži od tri godine od dana donošenja akta iz stava 2 ovog člana.

Prirodno dobro za koje je donijet akt o preventivnoj zaštiti, ili je pokrenut postupak za stavljanje pod zaštitu smatra se zaštićeno u smislu ovog zakona.

Evidenciju o prirodnim dobrima pod preventivnom zaštitom vodi Pravno lice.

Registar zaštićenih prirodnih dobara Član 61

Zaštićena prirodna dobra i prirodna dobra za koja je donijet akt o preventivnoj zaštiti upisuju se u Registar zaštićenih prirodnih dobara.

Registar zaštićenih prirodnih dobara iz stava 1 ovog člana vodi organ uprave.

Upis i brisanje zaštićenih prirodnih dobara iz Registra vrši se na osnovu akta o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra, akta o preventivnoj zaštiti zaštićenog prirodnog dobra i akta o prestanku zaštite zaštićenog prirodnog dobra.

Podaci iz Registra zaštićenih prirodnih dobara su javni, osim, ako se odredi da su podaci o položaju zaštićenog prirodnog dobra, tajni radi njegove zaštite.

Podatke iz stava 4 ovog člana koji se smatraju tajnim određuje organ nadležan za donošenje akta o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra, u skladu sa zakonom.

Bliži sadržaj i način vođenja Registra zaštićenih prirodnih dobara propisuje Ministarstvo.

VII UPRAVLJANJE I KORIŠĆENJE ZAŠTIĆENOG PRIRODNOG DOBRA

Upravljač zaštićenim prirodnim dobrom Član 62

Zaštićenim prirodnim dobrima upravlja upravljač koji ispunjava uslove u pogledu stručne, kadrovske i organizacione osposobljenosti za obavljanje poslova zaštite, unaprjeđenja, promovisanja i održivog razvoja zaštićenog prirodnog dobra.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalne uprave.

Upravljač zaštićenog prirodnog dobra određuje se aktom o proglašenju.

Zaštićenim prirodnim dobrima iz člana 55 ovog zakona koja se nalaze na prostoru nacionalnog parka, graniči se sa njim, ili se nalaze neposredno uz njihovu granicu, upravlja upravljač nacionalnim parkom.

Zaštićenim prirodnim dobrima koja se nalaze na šumskim lokalitetima ili su dio tih lokaliteta, upravlja organ uprave nadležan za šume.

Bliže uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze upravljača Član 63

Upravljač zaštićenog prirodnog dobra dužan je da:

- donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu i obezbijedi službu zaštite;
- obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa režimom zaštite;
- čuva, unaprjeđuje i promovise zaštićeno prirodno dobro;
- obilježi zaštićeno prirodno dobro;
- osigura nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog prirodnog dobra;
- prati stanje u zaštićenom prirodnom dobru i dostavlja podatke organu uprave i Pravnom licu;

- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.

Sredstva za rad upravljača Član 64

Sredstva za rad upravljača obezbjeđuju se:

- iz Budžeta Crne Gore odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave u skladu sa godišnjim programima, planovima i projektima u oblasti zaštite prirode;
- naknada za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra;
- donacija; i
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Plan upravljanja Član 65

Plan upravljanja donosi se za period od pet godina.

Plan upravljanja iz stava 1 ovog člana ostvaruje se kroz donošenje godišnjih programa upravljanja.

Plan upravljanja nacionalnim parkom donosi Vlada.

Plan upravljanja za strogi i posebni rezervat prirode i strogo zaštićene i zaštićene vrste i staništa, donosi Ministarstvo.

Plan upravljanja za regionalni park i park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave uz saglasnost Ministarstva.

Godišnji program upravljanja iz stava 2 ovog člana donosi upravljač uz saglasnost Ministarstva odnosno nadležnog organa lokalne uprave.

Godišnji program iz stava 6 ovog člana dostavlja se Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave, do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Izveštaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja upravljač dostavlja Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Sadržaj plana upravljanja Član 66

Plan upravljanja iz člana 65 ovog zakona naročito sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđivanja i korišćenja zaštićenog prirodnog dobra;
- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje zaštićenog prirodnog dobra uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom,

- dugoročne ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika zaštićenog prirodnog dobra;
- prioritetne aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- ocjenu stanja zaštićenog prirodnog dobra;
- smjernice za naučno-istraživački rad;
- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji zaštićenog prirodnog dobra;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- dinamiku i subjekte realizacije plana upravljanja i način ocjene sprovođenja;
- finansijska sredstva za realizaciju plana upravljanja; i
- druge elemente od značaja za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrom.

Pravna i fizička lica dužna su da vrše radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru u skladu sa planom upravljanja.

Prije isteka perioda na koji se plan upravljanja donosi mogu se vršiti njegove izmjene i dopune na način i u postupku propisanom za njegovo donošenje.

Izveštaj o realizaciji plana upravljanja iz člana 65 ovog zakona, Ministarstvo dostavlja Vladi, na osnovu godišnjeg programa upravljanja, do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Uslovi korišćenja prirodnih dobara Član 67

Zaštićena prirodna dobara mogu se koristiti u skladu prostornim planom posebne namjene i planom upravljanja zaštićenog prirodnog dobra vodeći računa o očuvanju biološke i predione raznovrsnosti.

Zabranjeno je korišćenje zaštićenih prirodnih dobara na način koji prouzrokuje:

- oštećenje zemljišta i gubitak njegove prirodne plodnosti;
- oštećenje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti;
- osiromašenje prirodnog fonda divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- smanjenje biološke i predione raznovrsnosti;
- zagađenje ili ugrožavanje podzemnih i površinskih voda.

Naknada za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra Član 68

Za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra pravno ili fizičko lice (u daljem tekstu: korisnici) plaćaju naknadu upravljaču zaštićenog prirodnog dobra i to za:

- ulazak u zaštićeno prirodno dobro;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje prirodnjačke zbirke, parkiranje, kampovanje);

- korišćenje imena i znaka zaštićenog prirodnog dobra;
- posmatranje ptica;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, spotova i reklama;
- splavarenje i iznajmljivanje čamaca i brodova;
- sakupljanje, branje i otkup šumskih plodova;
- sportski ribolov;
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (restorane, bungalove, privremene objekte, reklame, trafostanice, korišćenje zemljišta za održavanje sportskih i drugih manifestacija) i
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknade iz stava 1 ovog člana određuje upravljач zaštićenog prirodnog dobra.

Na akt upravljača iz st.1 i 2 ovog člana saglasnost daje Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalne uprave.

Upravljač je dužan da sredstva iz st. 1 i 2 ovog člana koristi za zaštitu, razvoj i unapređivanje zaštićenog prirodnog dobra.

Pravo preče kupovine Član 69

Pravno ili fizičko lice kao vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog prirodnog dobra (u daljem tekstu: vlasnik nepokretnosti) koji namjerava da proda nepokretnost, dužan je da nepokretnost predhodno ponudi Vladi odnosno jedinici lokalne samouprave.

Ako Vlada odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave ne prihvati ponudu iz stava 1 ovog člana u roku od 60 dana od dana kada je ponuda dostavljena, vlasnik ne može prodati nepokretnost drugom licu pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ih je ponudio Vladi odnosno jedinice lokalne samouprave.

Ugovor zaključen suprotno st. 2 i 3 ovog člana ništavan je.

Sticanje svojine na zaštićenom prirodnom dobru Član 70

Strana pravna ili fizička lica ne mogu steći pravo svojine na zaštićenim prirodnim dobrima.

Oduzimanje (eksprijacija) i ograničenje prava svojine Član 71

Svojinska prava na nepokretnostima u zaštićenom prirodnom dobru mogu se ograničiti – ekspropisati kada to zahtijeva javni interes.

Postupak eksproprijacije na nepokretnostima sprovodi se u skladu sa zakonom.

Obaveze vlasnika nepokretnosti Član 72

Vlasnici nepokretnosti u zaštićenom prirodnom dobru dužni su da dozvole upravljaču, organu uprave, Pravnom licu i licu koje ima dozvolu za vršenje istraživanja, obavljanje poslova utvrđenih zakonom.

Ukoliko, vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana pri vršenju radnji i aktivnosti pričini štetu na zaštićenom prirodnom dobru dužan je da naknadi štetu.

Visinu naknade štete iz stava 2 ovog člana utvrđuje Komisija za procjenu štete iz člana 75 ovog zakona.

Sredstva iz stava 3 ovog člana prihod su upravljača.

Naknada za zabrane i ograničenja Član 73

Vlasniku nepokretnosti iz člana 72 ovog zakona, kome se ograničava pravo korišćenja i raspolaganja nepokretnostima ima pravo na naknadu štete srazmjerno umanjenju prihoda.

Visinu naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuju ugovorom upravljač i vlasnik nepokretnosti.

Ako se u roku od 30 dana od dana podnošenja pismenog zahtjeva subjekti iz stava 2 ovog člana ne sporazumiju, visinu naknade određuje nadležni sud.

Sprječavanje nastanka štete Član 74

Vlasnik nepokretnosti je dužan da preduzme mjere i radnje za sprječavanje nastanka štete koju strogo zaštićene i zaštićene životinjske vrste mogu pričiniti.

Radnje iz stava 1 ovog člana su: ograđivanje, čuvanje dobara i rastjerivanje strogo zaštićenih i zaštićenih životinjskih vrsta.

Pravo na naknadu štete Član 75

Pravo na naknadu štete ima vlasnik nepokretnosti pod uslovom da je preduzeo mjere i radnje iz člana 74 ovog zakona radi sprječavanja štete od strogo zaštićenih i zaštićenih divlje vrste životinja.

Vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana je dužan da upravljaču prijavi nastanak štete najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka štete.

Procjenu štete utvrđuje komisija koju obrazuje upravljač (u daljem tekstu: Komisija za procjenu štete).

Visinu naknade štete na osnovu procjene Komisije za procjenu štete utvrđuje upravljač rješenjem.

Dozvole za istraživanja Član 76

Naučno obrazovna istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima mogu vršiti pravna ili fizička lica na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se uz predhodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Pravnog lica odnosno Instituta za biologiju mora (u daljem tekstu Institut) ukoliko se istraživanje vrši u zaštićenom prirodnom dobru na moru.

Pravno ili fizičko lice koje je obavilo istraživanja iz stava 1 ovog člana dužno je da organu uprave i Pravnom licu dostavi podatke o rezultatima istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja.

Pokretna zaštićena prirodna dobra i njihovih djelovi radi naučnih istraživanja mogu se iznositi iz Crne Gore na osnovu dozvole organa uprave.

Praćenje stanja očuvanosti prirode – monitoring Član 77

Stanje očuvanosti prirode prati se na osnovu godišnjeg programa monitoringa (u daljem tekstu: program monitoringa) koji donosi Vlada.

Program monitoringa donosi se do kraja tekuće godine za narednu godinu.

Program monitoringa naročito obuhvata:

- praćenje i ocjenu stanja divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih staništa, stanišnih tipova, ekološki značajnih područja, ekosistema, ekološke mreže, kao i tipova predjela;
- praćenje promjena geoloških vrijednosti (pojave klizišta, urušavanja, novih izvora i sl.), što obuhvata i izradu posebnih geoloških karata kao podloga za dalja istraživanja i praćenja;
- praćenje stanja zaštićenih prirodnih dobara; i
- druge elemente od značaja za praćenje stanja očuvanosti prirode.

Sredstva za sprovođenje programa monitoringa obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore i budžeta jedinica lokalne samouprave.

Monitoring mogu vršiti pravna lica koja ispunjavaju uslove u pogledu kadra i opreme.

Izveštaj o realizaciji programa monitoringa iz stava 1 ovog člana dostavlja se organu uprave, do 31 marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Na osnovu dostavljenih podataka iz stava 5 ovog člana, organ uprave sačinjava Informaciju o stanju prirode i dostavlja je Ministarstvu.

Informaciju iz stava 6 ovog člana Ministarstvo dostavlja Vladi i relevantnim međunarodnim institucijama.

Bliži sadržaj programa monitoringa iz stava 3 ovog člana i uslove iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

VIII POSEBNE MJERE ZAŠTITE I OČUVANJA PRIRODE

Sprovođenje zaštite u zaštićenim prirodnim dobrima Član 78

Zaštita i unaprjeđenje zaštićenih prirodnih dobara sprovodi se na osnovu akta o proglašenju i plana upravljanja.

U zaštićenim prirodnim dobrima zabranjeno je izvođenje vojnih vježbi i drugih vojnih aktivnosti u mirnodopskim uslovima kojima se mogu ugroziti odlike zbog kojih je zaštićeno prirodno dobro proglašeno.

Planiranje Član 79

Namjena prostora, način korišćenja, uređenja i zaštite prostora zaštićenih prirodnih dobara uređuje se prostorno planskom dokumentacijom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i uređenje prostora, zaštita životne sredine i zaštite prirode, na osnovu akta o proglašenju, plana upravljanja i Studije zaštite.

Zaštita i očuvanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 80

Strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste biljaka, životinja, i gljiva čine:

- primjerci samoniklih biljaka, gljiva i slobodnoživećih životinja i njihovi uzgojeni primjerci;
- njihovi razvojni oblici (jaja, sjemenke, plodovi, micelije i dr.);
- njihovi djelovi i derivati; i
- od njih dobijeni lako prepoznatljivi proizvodi.

Zabranjeno je istrebljivanje autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva.

Zabranjeno je branje, skupljanje, korišćenje, uništavanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, uznemiravanje, hvatanje, ozljeđivanje zaštićenih divljih životinja, smanjivanje brojnosti populacije zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (uklanjanje, ubijanje i sl.), uništavanje ili oštećivanje njihovih staništa ili mijenjanje njihovih životnih uslova.

Izuzetno od stava 3 ovog člana na području zaštićenog prirodnog dobra mogu se brati, skupljati i koristiti zaštićene divlje vrste životinja, biljaka i gljiva samo u mjeri u kojoj vrsta ne bi postala ugrožena, uz dozvolu organa uprave i predhodno pribavljeno mišljenje Pravnog lica.

Zaštita i očuvanje nezaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 81

Zabranjeno je branje, skupljanje i korišćenje nezaštićenih biljaka i gljiva odnosno hvatanje i ubijanje nezaštićenih životinjskih vrsta u mjeri u kojoj se može ugroziti brojnost populacije.

Radnje iz stava 1 ovog člana mogu se obavljati samo na osnovu dozvole organa uprave uz predhodno mišljenje Pravnog lica, ukoliko nije zakonom drugačije određeno.

Uvoz i izvoz nezaštićenih biljnih, životinjskih vrsta i gljiva može se vršiti samo uz dozvolu organa uprave, uz predhodno mišljenje Pravnog lica.

Bliži način i uslove sakupljanja, korišćenja i prometa, kao i listu nezaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste u komercijalne svrhe, utvrđuje Ministarstvo u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Zabrane Član 82

Zabranjeno je branje, sakupljanje, uništavanje, sječa, iskopavanje, držanje i promet strogo zaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva.

Zabranjeno je strogo zaštićene divlje vrste životinja:

- hvatati, držati odnosno ubijati;
- uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije;
- uzgajati i stavljati u promet, pribavljati na drugi način i preparirati;
- oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, kao i područja njihovog razmnožavanja ili odmaranja;
- uništavati ili uzimati jaja iz prirode.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, pojedine strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste životinja, mogu se izvoziti i uvoziti u naučne svrhe i radi izlaganja uz dozvolu organa uprave.

Samonikle biljke i gljive, divlje životinje, kao i podzemne životinje koje nijesu zaštićene, a nalaze se u zaštićenom prirodnom dobru, uživaju zaštitu u skladu sa aktom o proglašenju.

Izuzetno, radnje iz stava 2 ovog člana mogu se vršiti na osnovu dozvole Ministarstva u slučajevima:

- zaštite zdravlja ljudi, sigurnosti i vazdušne sigurnosti;
- zaštite biljaka, životinja i gljiva;

- sprječavanja ozbiljnih šteta na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima, vodi i dr.;
- istraživanja i obrazovanja, ponovnog naseljavanja (repopulacije), ponovnog unošenja, i nužnog razmnožavanja.

Ministarstvo vodi evidenciju o izdatim dozvolama iz stava 5 ovog člana koja sadrži:

- vrste životinja na kojima su vršene radnje i aktivnosti;
- sredstva, oprema ili metode dozvoljene za hvatanje ili ubijanje životinjskih vrsta i svrha njihovog korišćenja;
- mjere nadzora koje su sprovedene.

Ministarstvo može dozvoliti na selektivnoj osnovi ograničeno uzimanje, držanje i korišćenje pojedinih strogo zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u malom broju pod nadzorom organa uprave.

Zabranjena sredstva za hvatanje i ubijanje divljih životinja Član 83

Zabranjena je upotreba sredstava za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja kojima se uznemiravaju njihove populacije i ugrožavaju njihova staništa i koje mogu prouzrokovati njihovo lokalno nestajanje.

Nedozvoljenim sredstvima smatraju se:

- zamke,
- samostrijel,
- električne smrtonosne ili omamljujuće naprave,
- vještačke svijetleće naprave, osim u ribolovu na moru,
- ogledala i druge zasljepljujuće naprave,
- odašiljači zvuka (magnetofoni, kasetofoni i dr.) koji emituju zvukove dozivanja, boli ili oglašavanja,
- naprave za osvjetljavanje cilja,
- optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike,
- eksploziv,
- otrovi i otrovni ili omamljujući mamci,
- poluautomatsko ili automatsko oružje,
- letjelice,
- vozila na motorni pogon u pokretu i
- druga sredstva utvrđena međunarodnim ugovorima.

Izuzetno, pojedina sredstva iz stava 2 ovog člana mogu se ograničeno koristiti radi sprovođenja programa reintrodukcije, monitoringa i programa zaštite i očuvanja, na osnovu dozvole organa uprave.

Način korišćenja zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 84

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva mogu se koristiti na način da se ne ugrozi brojnost populacije.

Korišćenje zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva iz stava 1 ovog člana može se vršiti na osnovu dozvole organa uprave i uz predhodno pribavljeno mišljenje Pravnog lica.

Ministarstvo u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, propisuje mjere zaštite zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva koje obuhvataju:

- sezonsku zabranu korišćenja i druga ograničenja korišćenja divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- privremenu ili lokalnu zabranu korišćenja radi obnove populacije do povoljnog nivoa;
- način vršenja prometa i držanja živih i neživih primjeraka.

Organ uprave vodi evidenciju o načinu i obimu korišćenja zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva radi utvrđivanja i praćenja stanja populacija i o istom obavještava Ministarstvo.

Mjere zaštite migratornih divljih životinja Član 85

Javni putevi i druge vrste saobraćajnica kao i drugi objekti moraju se graditi na način da se umanju negativan efekat na puteve migratornih divljih životinja i omogući sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.

Mjere iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se primjenom posebnih konstrukcijskih i specijalnih tehničko-tehnoloških rješenja na samim objektima i u njihovoj okolini.

Specijalna tehničko-tehnološka rješenja (ekološki mostovi, izgrađeni prolazi i prelazi, tuneli, propusne cijevi, jarkovi, sigurnosni i usmjeravajući objekti, riblje staze i liftovi i dr.), kojima se osigurava nesmetano i sigurno prelaženje divljih životinja, uživaju zaštitu kao zaštićena prirodna dobra.

Mjere zaštite i način održavanja prelaza iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove saobraćaja i organa državne uprave nadležnog za poslove uređenja prostora.

Mjere zaštite ptica Član 86

Zabranjeno je ubijanje ili hvatanje strogo zaštićenih ptica naročito selica, uništavanje njihovih gnijezda i jaja ili uklanjanje gnijezda čak i ako su prazna, njihovo uznemiravanje naročito u vrijeme othranjivanja ptica i tokom razmnožavanja, držanje ptica koje je zabranjeno loviti, kao i vršenje drugih radnji u skladu sa zakonom.

Stubovi i tehničke komponente sredjenaponskih i visokonaponskih vodova moraju se graditi na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja.

Odredbe st. 1 i 2 ovoga člana ne odnose se na gornje vodove željeznica.

Radi očuvanja i zaštite zaštićenih ptica vrši se praćenje brojnosti i stanja populacije divljih ptica u skladu sa međunarodnim obavezama.

Praćenje brojnosti i stanja populacije divljih ptica iz stava 4 ovog člana vrši Pravno lice.

Način praćenja brojnosti i stanja populacije iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 87

Zabranjeno je unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (u daljem tekstu: alohtonih vrsta) u ekosisteme u kojima prirodno nijesu nastanjene.

Izuzetno, od stava 1 ovog člana može se vršiti unošenje alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva ako je naučno i stručno utemeljeno i prihvatljivo u pogledu zaštite prirode, na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvolu iz stava 2 ovog člana organ uprave izdaje na osnovu procjene rizika na prirodu, uz prethodnu saglasnost ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Procjenu rizika na prirodu iz stava 3 izrađuje Pravno lice.

Troškove izrade procjene rizika snosi pravno ili fizičko lice koje je podnijelo zahtjev za izdavanje dozvole.

Zahtjev iz stava 5 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj odnosno ime, adresu i JMBG),
- lokalitet na kome se planira unošenje alohtonih vrsta;
- opis radnji koje namjerava obavljati;
- vremenski period realizacije radnji i
- druge podatke od značaja za dobijanje dozvole.

Način izrade procjene rizika iz stava 3 ovog člana i člana 89 stava 2 propisuje Ministarstvo.

Nenamjerno unošenje alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva Član 88

Ako dođe do nenamjernog unošenja alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva na područje Crne Gore ili ako postoji opravdana sumnja da će doći do takvog unošenja, organ uprave preduzima mjere radi uništavanja ili sprječavanja daljnjeg širenja unešenih alohtonih vrsta.

Ponovno unošenje nestalih divljih vrsta Član 89

Ponovno unošenje nestalih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (u daljem tekstu: autohtonih vrsta) u ekosisteme može se vršiti uz dozvolu organa uprave.

Dozvolu iz stava 1 ovog člana organ uprave izdaje na osnovu procjene rizika koju izrađuje Pravno lice.

Troškove procjene rizika ponovnog unošenja autohtonih vrsta na prirodu snosi pravno ili fizičko lice koje je podnijelo zahtjev za izdavanje dozvole.

Zahtjev iz stava 3 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj odnosno ime, adresu i JMBG),
- lokalitet na kome se planira unošenje autohtonih vrsta;
- opis radnji koje namjerava obavljati;
- vremenski period realizacije radnji i
- druge podatke od značaja za dobijanje dozvole.

Držanje strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta životinja Član 90

Pojedini primjerci strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta životinja mogu se držati u zatočeništvu, uzgajati, i stavljati u promet, odnosno prodavati i kupovati, samo uz dozvolu organa uprave pod uslovom da se radi o primjercima:

- koji su uvezeni u Crnu Goru u skladu sa zakonom i imaju vlasnika;
- koji su zakonito stečeni prije nego je ta vrsta životinja stavljena pod zaštitu;
- iz člana 82 stav 7 ovog zakona.

Izuzetno od stava 1 ovog člana organ uprave može dozvoliti držanje u zatočeništvu, uzgajanje i promet strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta životinja, ako se radi o zaplijenjenim ili oduzetim primjercima i ako to nije u suprotnosti sa zakonima i ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

Primjerci strogo zaštićenih divljih vrsta životinja iz stava 1 i 2 ovoga člana moraju biti obilježeni na propisani način.

Lice koje nađe uginuli odnosno bolesni ili ozlijeđeni primjerak strogo zaštićene i zaštićene divlje životinje dužno je odmah o tome obavijestiti organ uprave.

Organ uprave može licu iz stava 4 ovog člana, ako posjeduje zadovoljavajuće znanje i uslove, dozvoliti držanje bolesne ili ozlijeđene životinje u zatočeništvu radi liječenja i oporavka.

Promet zaštićenim divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva Član 91

Promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata koje su zaštićene na osnovu ovoga zakona i međunarodnih propisa, može se vršiti uz dozvolu organa uprave po predhodno pribavljenom mišljenju Pravnog lica, odnosno Instituta.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se pod uslovima:

- da je pravo raspolaganja jedinkom divlje vrste biljke, životinje i gljive stečeno u skladu sa zakonom ili se radi o uzgojenom primjerku;
- da su životinje obilježene na propisani način;
- da je u slučaju uvoza, pribavljena izvozna dozvola nadležnog organa u zemlji izvoza.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se samo, ako organ uprave utvrdi da promet koji se odobrava ne ugrožava divlje populacije životinja, gljiva ili biljaka.

Organ uprave vodi Registar dozvola iz stava 1 ovog člana.

Tranzit zaštićenih vrsta preko teritorije Crne Gore može se vršiti na osnovu dozvole o izvozu odnosno uvozu izdate od nadležnog organa zemlje izvoza odnosno zemlje uvoza.

Pri prometu i tranzitu žive životinje se moraju prevoziti i čuvati na način kojim se obezbjeđuje sigurnost životinja od povređivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja.

Bliže uslove za promet i način postupanja sa životinjama prilikom transporta, vrste za koje se izdaje dozvola iz stava 1 ovog člana, način obilježavanja životinja ili pošiljki sa gljivama ili biljkama, sadržinu i način vođenja registra izdatih dozvola, propisuje Ministarstvo.

Prijava prometa

Član 92

Promet zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata obavezno se prijavljuje na graničnom prelazu carinskom organu, u skladu sa zakonom.

Promet iz stava 1 ovog člana mora se odvijati isključivo na graničnim prelazima na kojima postoji organizovana veterinarska i fitosanitarna kontrola i koji ispunjavaju utvrđene zakonom.

Carinski organ je dužan da prijavljenu pošiljku iz stava 1 ovog člana, pregleda i ovjeri dozvolu iz člana 91 ovog zakona.

Obaveze carinskog organa

Član 93

Carinski organ može, privremeno oduzeti biljke, životinje ili gljive iz čl. 91 i 92 ovog zakona ukoliko ne može odrediti pripadaju li vrsti koja podliježe ograničenjima ili zabranama.

Carinski organ će privremeno oduzeti primjerak biljke, životinje ili gljive za koji utvrdi da se uvozi, izvozi ili da je u tranzitu bez propisane dozvole ili drugih dokumenata, do okončanja postupka.

O privremeno oduzetim vrstama iz st. 1 i 2 ovog člana izdaje se potvrda.

Privremeno oduzete vrste biljaka, životinja ili gljiva predaju na čuvanje ovlaštenom pravnom ili fizičkom licu, koji isunjava uslove u pogledu prostora, opreme i kadra ili carinskom obvezniku (uvozniku ili izvozniku) bez prava raspolaganja.

Organ uprave ovlašćuje pravno ili fizičko lice iz stava 4 ovog člana rješenjem.

Ukoliko carinski obveznik (uvoznik ili izvoznik) ne dostavi dokumenta iz stava 2 ovog člana u roku od 30 dana od dana privremenog oduzimanja ili u produženom roku koji može iznositi najduže 60 dana, primjerci biljke, životinje ili gljive iz stava 1 oduzimaju se.

U slučajevima iz st. 1, 2 i 6 ovoga člana carinska služba je dužna odmah obavijestiti organ uprave.

Carinski obveznik (uvoznik ili izvoznik) snosi troškove nastale oduzimanjem (troškovi hrane, smještaja, prevoza i dr.).

Ukoliko nije utvrđen carinski obveznik (uvoznik ili izvoznik) snosi pošiljalac ili naručilac.

Bliže uslove iz stava 4 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Držanje, uzgoj i promet u komercijalne svrhe divljim vrstama životinja Član 94

Zabranjeno je držanje divlje životinjske vrste u zatočeništvu u neprikladnim uslovima i bez odgovarajuće brige.

Fizička ili pravna lica koja postanu vlasnici zaštićenih životinja s namjerom njihovog držanja u zatočeništvu, dužne su o tome da obavijeste organ uprave u roku od 30 dana po sticanju vlasništva nad tim životinjama.

Životinje iz stava 2 ovoga člana moraju se obilježiti.

Bliže uslove držanja, uzgoja, način obilježavanja i evidencije životinja iz stava 2 ovoga člana, kao i način obilježavanja strogo zaštićenih divljih vrsta životinja iz člana 90 ovog zakona utvrđuje Ministarstvo.

Držanje divljih vrsta životinja Član 95

Fizičko ili pravno lice može držati divlje vrste životinja u zatočeništvu radi prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima ili sličnim prostorima, u skladu sa zakonom, uz dozvolu organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica.

Uzgoj divljih vrsta životinja Član 96

Pravno lice ili fizičko koje ispunjava uslove iz člana 94 stava 4 ovog zakona može da uzgaja divlje vrste životinja u zatočeništvu na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica.

Vlasnik divlje vrste životinje iz stava 1 ovoga člana dužan je da se brine da životinja ne pobjegne u prirodu i odgovoran je za štetu koju ta životinja prouzrokuje u slučaju bijega.

Promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva Član 97

Pravno i fizičko lice koje obavlja djelatnost prometa u komercijalne svrhe autohtonim odnosno alohtonim divljim životinjskim vrstama, dužno je da obezbijedi odgovarajuće uslove za držanje životinja i da vodi evidenciju o prometu životinjama, u skladu sa zakonom.

Prometom u komercijalne svrhe iz stava 1 ovog člana smatra se prodaja i kupovina, izlaganje javnosti radi sticanja dobiti, korišćenje u svrhu sticanja dobiti, držanje radi prodaje, nuđenje na prodaju, kao i najam i razmjena životinja, gljiva i biljaka.

Predmet prometa u komercijalne svrhe može biti samo divlja životinja, biljka ili gljiva koja je uzgajana na osnovu dozvole iz člana 96 ovog zakona.

Promet iz stava 1 ovog člana može se vršiti samo na osnovu dozvole organa uprave.

Zaštita geoloških i paleontoloških objekata Član 98

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali i pećinski nakit i dr.) čuvaju se na mjestu pronalaska odnosno nalazištu, koje uživa zaštitu kao zaštićeno prirodno dobro.

Ako se pojedini zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali dr) ne mogu zaštititi na nalazištu daju se na čuvanje javnoj ustanovi nadležnoj za poslove kulture, radi obezbjeđenja njegove stručne zaštite i omogućavanja upotrebe u obrazovane i naučne svrhe.

Ograničenja i zabrane Član 99

Zabranjeno je uzimati iz prirode zaštićene geološke i paleontološke objekte koji su proglašeni zaštićenim prirodnim dobrima ili se nalaze na objektu geonasleđa, zaštićenom nalazištu ili ležištu mineralnih sirovina.

Zabranjen je izvoz geoloških i paleontoloških objekata koji su proglašeni zaštićenim prirodnim dobrima.

Izuzetno, radnje iz st. 1 i 2 ovog člana mogu se obavljati radi naučnog i stručnog istraživanja, obrazovanja i izlaganja na izložbama, uz dozvolu organa uprave.

IX DOKUMENTI ZAŠTITE PRIRODE

Osnovni dokumenti zaštite prirode Član 100

Osnovni dokumenti zaštite prirode su:

- Strategija biodiverziteta sa akcionim planom (u daljem tekstu: Strategija) i planovi i programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima.

Planovi i programi iz stava 1 alineja 2 ovog člana moraju biti usklađeni sa Strategijom.

Sadržina Strategije Član 101

Strategiju donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Strategiju iz stava 1 ovog člana donosi se na period od 5 godina.

Strategijom se određuju dugoročni ciljevi i smjernice očuvanja biološke i predione raznovrsnosti.

Strategija sadrži naročito:

- smjernice za očuvanje zaštićenih prirodnih dobara;
- smjernice za zaštitu ekosistema, stanišnih tipova i divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva;
- smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
- smjernice za uključivanje zaštite prirode u druge sektore;
- smjernice za obavještanje javnosti i učešće javnosti u odlučivanju o zaštiti prirode;
- akcione planove za sprovođenje Strategije, sa utvrđivanjem prioriteta i mogućih izvora finansiranja;
- način ispunjavanja međunarodnih obaveza u oblasti zaštite prirode;
- kartografski prilog koji prostorno prikazuje mjere očuvanja biološke i predione raznovrsnosti i zaštitu prirodnih dobara; i
- druge elemente od značaja za zaštitu prirode.

Prije isteka perioda na koji se Strategija donosi mogu se vršiti njene izmjene i dopune na način i u postupku propisanom za njeno donošenje.

Izveštaj o sprovođenju Strategije

Član 102

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave izrađuje izvještaj o stanju prirode i dostavlja organu uprave do 31 marta tekuće godine za predhodnu godinu.

Godišnji izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži:

- pregled ostvarivanja ciljeva Strategije biodiverziteta i Akcionog plana na području jedinice lokalne samouprave;
- podatke o stanju zaštićenih prirodnih dobara na području jedinice lokalne samouprave;
- podatke o uticaju pojedinih zahvata na prirodu;
- ocjenu stanja;
- ocjenu efekata sprovedenih mjera;
- podatke o institucionalnom sastavu upravljanja prirodom;
- podatke o korišćenju finansijskih sredstava za zaštitu prirode i
- druge podatke od značaja za zaštitu prirode.

Na osnovu godišnjeg izvještaja organa lokalne uprave iz stava 1 ovog člana i podataka o sprovođenju Strategije, i drugih planskih dokumenata o zaštiti prirode organ uprave izrađuje Izvještaj.

Izvještaj iz stava 3 ovog člana sadrži:

- podatke o stanju biološke i predione raznovrsnosti, zaštićenih stanišnih tipova i divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva sa analizom njihove ugroženosti, kao i razloge ugroženosti i probleme zaštite;
- podatke o uticajima korišćenja prirodnih resursa na biološku i predionu raznovrsnost;
- podatke o uticajima pojedinih radnji, aktivnosti i djelatnosti na prirodu;
- ocjenu sprovedenih mjera očuvanja biološke i predione raznovrsnosti i zaštićenih prirodnih dobara;
- podatke o korišćenju finansijskih sredstava za zaštitu prirode;
- procjenu potrebe izmjene i dopune Strategije; i
- druge podatke od značaja za zaštitu i očuvanje prirode.

Godišnji izvještaj iz stava 4 ovog člana Ministarstvo dostavlja Vladi na usvajanje.

X NADLEŽNOSTI

Nadležnost organa uprave

Član 103

Organ uprave obavlja upravne i sa njima povezane stručne poslove u zaštiti prirode koji se odnose na:

- pripremu programa praćenja stanja očuvanosti prirode;
- staranje o očuvanju biološke raznovrsnosti, divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih staništa, stanišnih tipova, ekološki značajnih i zaštićenih prirodnih

- dobara, ekosistema, ekološke mreže, kao i tipova predjela, stanja objekata geonasljeđa;
- vođenje registra zaštićenih prirodnih dobara i drugih podataka od značaja za zaštitu prirode;
 - uspostavljanje i vođenje katastra speleoloških objekata
 - izradu izvještaja u skladu sa zakonom;
 - vođenje baze podataka u oblasti zaštite prirode kao dijela jedinstvenog informacionog sistema organa uprave;
 - izdavanje odobrenja i dozvola u skladu sa zakonom
 - izradu karte staništa i
 - druge poslove utvrđene ovim zakonom.

Osnivanje Pravnog lica Član 104

Pravno lice iz člana 11 ovog zakona osniva Vlada.

Aktom o osnivanju Pravnog lica, bliže se uređuje njegova djelatnost, organi i njihov sastav, nadležnosti organa, kao i druga pitanja od značaja za rad.

Na Statut i akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Pravnog lica iz stava 1 ovog člana, saglasnost daje Ministarstvo.

Finansiranje Pravnog lica Član 105

Sredstva za rad Pravnog lica obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore, prema programima zaštite prirode koji donosi Vlada;
- prihoda od obavljanja djelatnosti i
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Član 106 Nadzor nad zakonitošću rada

Pravno lice donosi godišnji program rada uz saglasnost Ministarstva.

Izvještaj o radu i realizaciji programa zaštite prirode pravno lice dostavlja Ministarstvu, do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Izvještaj iz stava 2 ovog člana Ministarstvo dostavlja Vladi na usvajanje.

XI PRISTUP INFORMACIJAMA I UČEŠĆE JAVNOSTI

Pristup informacijama Član 107

Ministarstvo, organ uprave, pravno lice, nadležni organi lokalne uprave, upravljači dužni su da na zahtjev zainteresovanih pravnih i fizičkih lica dostavljaju podatke o stanju i zaštiti prirode, osim podataka koji se smatraju tajnim u skladu sa zakonom.

Dostavljanje informacija
Član 108

Informacije koje se odnose na zaštitu prirode organ iz člana 107 ovog zakona dostavlja podnosiocu zahtjeva u skladu sa zakonom.

Obavještanje javnosti
Član 109

Organi iz člana 55 ovog zakona dužni su da omogućće učešće javnosti i zainteresovanih lica u postupku pripreme akata o proglašenju i planu upravljanja zaštićenih prirodnih dobara.

Organi iz stava 1 ovog člana dužni su da obavijeste zainteresovanu javnost o početku pripreme akata o proglašenju i planu upravljanja zaštićenih prirodnih dobara objavljivanjem obavještenja u najmanje jednom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji Crne Gore.

Zainteresovani organi i organizacije obavještavaju se putem pošte, telefaksa ili elektronskim putem.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o načinu, roku i mjestu javnog uvida, kao i načinu i roku dostavljanja primjedbi i mišljenja.

XII PROMOVISANJE ZAŠTITE PRIRODE

Dan zaštite prirode
Član 110

Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 22. maja na Međunarodni dan biodiverziteta.

Na Dan zaštite prirode mogu se organizovati vaspitne, obrazovne, rekreativne, stručne i druge aktivnosti kojima se na primjeren način podstiče i unaprjeđuje zaštita prirode.

XIII FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Obezbjeđenje sredstava za zaštitu prirode
Član 111

Sredstva za zaštitu prirode obezbjeđuju se:

Iz Budžeta Crne Gore za:

- zaštitu prirodnih dobara od međunarodnog i državnog značaja;
- zaštićena prirodnih dobara koje poglasi Skupština odnosno Ministarstvo;
- pravo preče kupovine nepokretnosti u zaštićenim prirodnim dobrima;
- sprovođenje mjera zaštite prirode;
- isplatu naknade štete nanijete od strane zaštićenih životinja;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima i
- druge namjene utvrđene ovim zakonom.

Iz Budžetu jedinice lokalne samouprave za:

- zaštitu prirodnih dobara koje proglašava jedinica lokalne samouprave;
- za ostvarivanje prava preče kupovine;
- sprovođenje mjera zaštite propisane zakonom;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima i
- druge namjene utvrđene ovim zakonom.

XIV ČUVANJE ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH DOBARA

Nadzornici zaštićenog prirodnog dobra

Član 112

Upravljač je dužan da organizuje službu zaštite radi čuvanja zaštićenog prirodnog dobra.

Službu zaštite vrše nadzornici zaštićenog prirodnog dobra (u daljem tekstu nadzornik) Nadzornik je dužan da vrši dužnost u službenom odijelu, ima službenu znak i legitimaciju i može nositi oružje, u skladu sa zakonom.

Službeni znak i legitimaciju iz stava 3 ovog člana propisuje i izdaje upravljač.

Prava i dužnosti nadzornika

Član 113

Kada nadzornik, u vršenju službe, ustanovi da je učinjena povreda pravila unutrašnjeg reda i kršenja režima zaštite i ako postoji opravdana sumnja da je učinjen prekršaj, odnosno krivično djelo ovlašćen je i dužan da:

- legitimiše lice koje zatekne u zaštićenom prirodnom dobru;
- izvrši pregled svih vrsta vozila, plovila i tovara;
- privremeno oduzme predmete kojima je izvršen prekršaj ili krivično djelo i predmete koji su nastali ili pribavljeni izvršenjem takvog djela, i da predmete preda upravljaču zaštićenog prirodnog dobra radi čuvanja;
- lice bez ličnih isprava, zatečeno u vršenju prekršaja ili krivičnog djela, odmah preda, ili obavijesti nadležni organ za poslove policije;
- zatraži uspostavljanje prethodnog stanja, odnosno naredi mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica;
- sarađuje sa vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama u zaštićenom prirodnom dobru u cilju zaštite prirode;

- prati stanja divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, kao i drugih vrijednosti zaštićenog prirodnog dobra;
- pruža pomoć posjetiocima zaštićenog prirodnog dobra i lokalnom stanovništvu.

U vršenju službe nadzornik je dužan da pokaže službenu legitimaciju.

Nadzornik zaštićenog prirodnog dobra je dužan da licu od kojeg je naplatio novčanu kaznu ili oduzeo sredstva i druge predmete izda odgovarajuću potvrdu.

Nadzornik zaštićenog prirodnog dobra mora da ima najmanje srednju stručnu spremu, jednu godinu radnog iskustva u struci i položen stručni ispit i da ispunjava propisane uslove za nošenje oružja i druge uslove, utvrđene aktom upravljača.

XV NADZOR

Upravni nadzor Član 114

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo i Opština ili drugi oblik lokalne samouprave, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Nadzor nad radom Pravnog lica vrši Ministarstvo.

Nadzor nad radom upravljača vrši Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalne uprave.

Inspeksijski nadzor u okviru nadležnosti Ministarstva vrši ekološka inspekcija u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Prava i dužnosti inspektora Član 115

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode;
- sprovođenje uslova i mjera zaštite prirode;
- sprovođenje kompenzatornih mjera;
- sprovođenje planova upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima u dijelu koji se odnosi na mjere i uslove zaštite prirode;
- sprovođenje plana upravljanja i programa zaštite, očuvanja, korišćenja i unaprjeđenja zaštićenih prirodnih dobara;
- sprovođenje neposredne zaštite, očuvanja i korišćenja zaštićenih prirodnih dobara;
- sprovođenje mjera i uslova zaštite zaštićenih prirodnih dobara, zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- unos, iznos, izvoz, uvoz i tranzit zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- unošenje i ponovno unošenje divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u prirodu;
- informisanje javnosti o stanju prirode i planovima upravljanja zaštićenog prirodnog dobra;

- da li upravljač zaštićenog prirodnog dobra izvršava obaveze ustanovljene aktom o zaštiti;
- da li upravljač zaštićenog prirodnog dobra koristi sredstva za rad i obavljanje poslova na zaštiti i unaprjeđivanju zaštićenog prirodnog dobra;
- korišćenje fosila, minerala, kristala i istraživanje njihovih nalazišta;
- upravljanje speleološkim objektima;
- sakupljanje i stavljanje u promet divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih razvojnih oblika i djelova;
- vještačko preseljavanje i naseljavanje populacija ili djelova populacija autohtonih vrsta;
- da li se držanje, uzgoj i trgovina divljih životinja obavlja sa dozvolom;
- sprovođenje drugih propisanih uslova i mjera zaštite biološke i predione raznovrsnosti utvrđenih zakonom.

Ovlašćenja inspektora Član 116

U vršenju inspekcijuskog nadzora ekološki inspektor je obavezan da, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzme sledeće upravne mjere i radnje:

- zabrani korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode bez odobrenja ili protivno odobrenju;
- naredi sprovođenje uslova i mjera zaštite prirode;
- naredi sprovođenje kompenzatornih mjera;
- naredi sprovođenje planova upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima u dijelu koji se odnosi na mjere i uslove zaštite prirode;
- naredi sprovođenje plana upravljanja i programa zaštite, očuvanja, korišćenja i unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- zabrani radnje koje mogu prouzrokovati promjene i oštećenja na zaštićenim prirodnim dobrima;
- naredi sprovođenje neposredne zaštite, očuvanja i korišćenja zaštićenih prirodnih dobara;
- naredi sprovođenje mjera i uslova zaštite zaštićenih prirodnih dobara, odnosno zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- zabrani unos, iznos, izvoz, uvoz i tranzit zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ako se promet vrši suprotno zakonu i ratifikovanim međunarodnim ugovorima;
- zabrani unošenje i ponovno unošenje divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva ako se vrši suprotno odredbama zakona;
- naredi sprovođenje drugih propisanih uslova i mjera zaštite biološke i predione raznovrsnosti utvrđenih zakonom;
- naredi sprovođenje praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring);
- naredi vođenje registara zaštićenih prirodnih dobara i druge propisane evidencije;
- zabrani korišćenje genetičkog materijala suprotno odredbama zakona;
- naredi upravljaču zaštićenog prirodnog dobra izvršavanje obaveza ustanovljenih aktom o proglašenju;
- naredi upravljaču zaštićenog prirodnog dobra korišćenje sredstava za rad i obavljanje poslova na zaštiti i unaprjeđivanju zaštićenog prirodnog dobra;

- zabrani korišćenje fosila, minerala, kristala ili istraživanje njihovih nalazišta suprotno odredbama zakona;
- zabrani korišćenje speleoloških objekata suprotno odredbama zakona;
- zabrani sakupljanje i stavljanje u promet divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih razvojnih oblika i djelova, ukoliko se vrši suprotno odredbama zakona;
- zabrani vještačko preseljavanje i naseljavanje populacija ili djelova populacija autohtonih vrsta suprotno propisanim uslovima;
- zabrani držanje, uzgoj i trgovinu divljih vrsta životinja suprotno propisanim uslovima;
- naredi sprovođenje drugih propisanih obaveza u skladu sa zakonom.

Član 117

U vršenju inspekcijskog nadzora ekološki inspektor ima pravo i dužnost da privremeno oduzme:

- predmete, robu ili uređaje čija upotreba nije dozvoljena, a koji su nastali vršenjem nedozvoljene radnje ili kojima su izvršene nedozvoljene radnje;
- pokretno zaštićeno prirodno dobro u slučaju nedozvoljenog posjedovanja;
- primjerke zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u slučaju nedozvoljenog držanja u zatočeništvu, uzgajanja ili obavljanja nedozvoljene trgovine.

Za preduzete radnje iz stava 1 ovog člana izdaje se potvrda.

Oduzeti primjerci iz stava 1 ovoga člana se privremeno ili trajno zbrinjavaju kod ovlašćenih fizičkih ili pravnih lica iz člana 93 ovog zakona o trošku organa uprave.

O trajnom oduzimanju zaštićenog prirodnog dobra i predmeta iz stava 1 ovog člana odlučuje nadležni sud.

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva koje su stečene protivzakonitom radnjom prodaju se ako su podložne kvarenju, ne mogu se zbrinuti na odgovarajući način ili ako njihovo čuvanje zahtijeva veće troškove.

Izuzetno, oduzeto zaštićeno prirodno dobro iz stava 3 ovog člana može se ustupiti zoološkom vrtu ili drugoj ustanovi, uz potvrdu, na trajno čuvanje i prezentaciju, ali ne u svrhu trgovine.

Član 118

U sprovođenju inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i obavezu pravnim i fizičkim licima, koja nemaju dozvolu organa uprave ili druge saglasnosti, zabraniti:

- branje zaštićenih divljih vrsta biljaka, gljiva i njihovih djelova;
- rastjerivanje, hvatanje, držanje, ubijanje i prepariranje zaštićenih divljih vrsta životinja i njihovih razvojnih oblika;
- uklanjanje gnijezda ili legla zaštićenih divljih vrsta životinja;
- oštećivanje ili uništavanje staništa zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva;
- unošenje i ponovno unošenje divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva u prirodu;

- promet pokretnih zaštićenih prirodnih dobara;
- promet primjercima divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva zaštićenim na osnovu ratifikovanih međunarodnih ugovora;
- promet nepokretnosti u zaštićenim prirodnim dobrima;
- istraživanja u zaštićenim prirodnim dobrima odnosno istraživanja pojedinih zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva;
- i druge radnje i aktivnosti koje su suprotne odredbama zakona.

Inspektor može narediti hitne mjere radi zaštite života ljudi i smanjenja štete nastale zbog vršenja nedozvoljenih radnji i aktivnosti.

XVI KAZNE NE ODREDBE

Član 119

Novčanom kaznom od stostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice i preduzetnik ako:

- vrši radnje aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru bez odobrenja organa uprave (član 11 stav 1);
- ne sprovode kompenzatorne mjere (član 14);
- bez odlaganja i o svom trošku ne otkloni štetne posledice koje su u prirodi i zaštićenim prirodnim dobrima nastale usled radnji, aktivnosti i djelatnosti izvedenih bez utvrđenih uslova zaštite prirode ili suprotno datim uslovima (član 15);
- ne vodi evidenciju eko sistema, ne prati stanje posebnih i ugroženih ekosistema odnosno stanišnih tipova (član 17 stav 2);
- vrši radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožava hidrološka pojava ili opstanak i očuvanje biološke raznovrsnosti u vlažnim staništima (član 20 stav 1);
- uništava, sakuplja živi svijet i mijenja stanišne uslove u speleološkom objektu, njegovom nadzemlju i neposrednoj blizini bez predhodno pribavljene dozvole organa uprave (član 29 stav 3);
- obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti i zaštićenom prirodnom dobru u kojem se nalazi stanišni tip ili stanište zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva bez dozvole Ministarstva (član 30 stav 9);
- obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti koje mogu dovesti do uništenja ili znatne štete na ekološki značajnom lokalitetu bez dozvole Ministarstva (član 33 stav 3);
- u strogom i posebnom rezervatu prirode obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen zaštićenim prirodnim dobrom (član 38 stav 4);
- u nacionalnom parku obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode (član 39 stav 2);
- u regionalnom parku i parku prirode obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju njihova obilježja, vrijednosti i uloga (član 40 stav 2);
- obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti koje ugrožavaju obilježja, vrijednosti i ulogu na spomeniku prirode i u njenoj neposrednoj okolini koja čini sastavni dio zaštićenog prirodnog dobra (član 41 stav 3);
- na zaštićenom staništu obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju njegove vrijednosti (član 42 stav 2);

- u predjelu izuzetnih odlika obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti koje narušavaju njegova obilježja (član 43 stav 2);
- sakuplja i uništava zaštićene fosile, minerale, kristale i pećinski nakit i oštećuje njihova nalazišta (član 47 stav 3);
- koristi zaštićena prirodna dobra suprotno odredbama člana 67 ovog zakona;
- ne dostavi ponudu za prodaju nepokretnosti po pravu preče kupovine na način propisan zakonom (član 69 stav 1);
- proda nekretninu koja se nalazi u granicama zaštićenog prirodnog dobra drugom licu pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ih je ponudio Vladi odnosno jedinici lokalne samouprave (član 69 stav 2);
- vrši naučno obrazovna istraživanja na zaštićenom prirodnom dobru bez dozvole organa uprave (član 76 stav 1);
- obavlja radnje, aktivnosti i djelatnosti bez dozvole organa uprave (član 80 stav 4);
- vrši branje, skupljanje i korišćenje odnosno hvatanje i ubijanje nezaštićenih biljnih i životinjskih vrsta i gljiva bez dozvole organa uprave (član 81 stav 2);
- izvozi i uvozi u naučne svrhe i radi izlaganja pojedine strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva bez dozvole organa uprave (član 82 stav 3);
- hvata, drži i ubija strogo zaštićene životinje, oštećuje ili uništava njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, područja razmnožavanja i odmaranja, uznemirava u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i hibernacije, uništava ili uzima jaja iz prirode bez dozvole Ministarstva (član 82 stav 5);
- upotrebljava zabranjena sredstva za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja bez dozvole organa uprave (član 83 stav 3);
- koristi zaštićene divlje vrste suprotno propisanim uslovima (član 84);
- ne sprovodi mjere zaštite i način održavanja prelaza koji najmanje ometaju divlje životinjske vrste na propisan način (član 85 stav 4);
- izvodi stubove i tehničke komponente srednjenaponskih i visokonaponskih vodova na nedopušten način (član 86 stav 2);
- unosi strane divlje vrste biljaka, životinja i gljiva u ekosisteme na teritoriji Crne Gore i u ekosisteme u kojima prirodno nijesu nastanjene, bez dozvole organa uprave (član 87 stav 2);
- unosi nestale divlje vrste biljaka, životinja i gljiva u ekosisteme na teritoriji Crne Gore bez dozvole organa uprave (član 89 stav 1);
- drži u zatočeništvu, uzgaja, prodaje i kupuje strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva bez dozvole organa uprave (član 90 stav 1);
- vrši iznos, unos, izvoz ili uvoz i unos s mora divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata bez dozvole organa uprave (član 91 stav 1);
- uzima iz prirode zaštićene geološke i paleontološke objekte koji su proglašeni zaštićenim prirodnim dobrima ili se nalaze na objektu geonasleđa, zaštićenom nalazištu ili ležištu mineralnih sirovina bez dozvole organa uprave (član 99).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1, osim alineja 4, 26 i 27 ovog člana, kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od petostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

XVII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 120

Zaštićena prirodna dobra koja su zaštićena do dana stupanja na snagu ovog zakona, upisaće se u Registar zaštićenih prirodnih dobara na osnovu akta o proglašenju u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Za prirodna dobra koja su proglašena zaštićenim do stupanja na snagu ovog zakona, a za koje aktom o proglašenju nije određen upravljač, odrediće se upravljači u roku od godinu dana od dana upisa u Registar zaštićenih prirodnih dobara.

Ekološku mrežu -Natura 2000 Vlada će utvrditi u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 121

Katastar speleoloških objekata iz člana 28 ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 122

Pravna lica koja vrše poslove prenosa i distribucije električne energije dužni su da na stubovima i tehničkim komponentama srednje naponskih i visoko naponskih vodova postave zaštitu radi zaštite ptica od strujnog udara, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 123

Crvene liste iz člana 46 ovog zakona utvrdiće se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do utvrđivanja lista iz stava 1 primjenjivaće se Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta („Sl.list RCG“,br. 76/06).

Član 124

Do obrazovanja organa uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine, poslove utvrđene ovim zakonom u oblasti zaštite prirode vršiće Ministarstvo.

Član 125

Pravno lice iz člana 11 ovog zakona Vlada će osnovati u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do osnivanja Pravnog lica iz stava 1 ovog člana stručne poslove u oblasti zaštite prirode obavljaće Republički zavod za zaštitu prirode.

Danom početka rada Pravno lice preuzima zaposlene, sredstva i opremu, kao i prava i obaveze Republičkog zavoda za zaštitu prirode.

Član 126

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, primjenjivaće se podzakonski propisi doneseni na osnovu Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list SRCG", br. 36/77 i 2/89) i Zakona o životnoj sredini («Službeni list RCG», broj 12/96).

Postupci započeti po odredbama Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list SRCG", br. 36/77 i 2/89) do stupanja na snagu ovog zakona završiće se prema odredbama toga zakona.

Član 127

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list SRCG", br. 36/77 i 2/89).

Član 128

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

O B R A Z L O Ž E N J E

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o zaštiti prirode sadržan je u odredbi člana 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je predviđeno da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Važeći Zakon o zaštiti prirode donešen je još 1977. godine i shodno tome ne uređuje cjelovito oblast zaštite prirode, a posebno ne ona pitanja koja su predmet međunarodnih ugovora čija je potpisnica i Crna Gora. Saglasno tome bilo je neophodno uraditi odgovarajuće zakonske promjene u ovoj oblasti donošenjem novog Zakona o zaštiti prirode. U prilog navedenom ide i činjenica da se klasična koncepcija zaštite prirode uređena važećim zakonom primjenjivala i u većini evropskih zemalja do donošenja Konvencije o biološkoj raznovrsnosti 1992. godine, čijim donošenjem se koncepcija zaštite prirode proširuje i na očuvanje sveukupne biološke i predione raznolikosti.

Priroda predstavlja temeljnu vrijednost Crne Gore i jedan je od najvažnijih resursa za dalji razvoj, pa je s tim u vezi neophodno sačuvati i unaprijediti postojeći nivo biološke i predione raznovrsnosti. Iako su izloženi brojnim pritiscima, biodiverzitet i ostale prirodne i pejzažne vrijednosti Crne Gore su u značajnoj mjeri očuvani. Učešće nacionalno zaštićenih područja prirode u teritoriji države je 7,72%, i uglavnom se odnosi na 4 nacionalna parka. Značajan dio teritorije (17,2%) je međunarodno zaštićen po osnovu izuzetnih prirodnih ili kulturnih vrijednosti, ili kao močvarno područje od međunarodnog značaja (po kriterijumima UNESCO programa *Svjetska prirodna i kulturna baština i Čovjek i biosfera*, i Ramsarske konvencije).

Poseban izazov u zaštiti biodiverziteta i prirodnih vrijednosti predstavlja rješavanje konflikata između očuvanja prirode i razvoja. Da bi razvojne odluke bile održive, neophodno je uključiti mehanizme kojima se procjenjuju uticaji privrednog i društvenog razvoja na prirodu i biodiverzitet i preduzimanje mjera za njihovo očuvanje. Generalno prostorno lociranje velikih razvojnih kapaciteta i projekata (npr. krupna infrastruktura – putevi, vodovodi, cjevovodi, željezničke pruge, zatim deponije za otpad, akumulacije vode i drugo) ne smije biti u koliziji sa očuvanjem integriteta zaštićenih prirodnih dobara, posebno onih koja imaju međunarodni značaj.

Donošenjem predloženog Zakona o zaštiti prirode osiguraće se kompatibilnost zaštite prirode u Crnoj Gori sa zaštitom prirode u zemalja Evropske unije i stvoriti pretpostavke za očuvanje i unaprjeđenje postojeće biološke i predione raznovrsnosti. Isto tako propisanim mjerama zaštite osiguraće se uslovi za razumno korišćenje prirodnih dobara na principima održivosti, a na dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

Predloženim Zakonom ostvariće se sveobuhvatna zaštita prirode, a ne samo pojedinih njenih vrijednosti, kroz identifikovanje zaštićenih područja prirode korišćenjem evropske tioplogizacije staništa značajnih za zaštitu i uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima (uskladjenim sa IUCN kategorijama upravljanja).

III USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

U cilju postepene harmonizacije u oblasti zaštite prirode sa legislativom Evropske Unije, kako bi se ispunili prioriteti u okviru procesa stabilizacije i asocijacije i približili standardima koji se primjenjuju u EU, pristupilo se izradi Zakona o zaštiti prirode.

Pravni tekovina Evropske Unije u oblasti zaštite prirode se sastoje od većeg broja pravnih dokumenata. Prilikom izrade teksta zakona korišćena je sljedeća EU legislativa:

- Direktiva Savjeta 92/43/EEC o zaštiti prirodnih i poluprirodnih staništa flore i faune,

- Direktiva Savjeta 79/409/EEC o divljim pticama
- Uredba Savjeta 338/97/EC o zaštiti divljih vrsta flore i faune regulacijom prometa.
- Direktiva Savjeta 1999/22/EC o zološkim vrtovima ,
- Direktiva Savjeta 348/81/EEC o zajedničkim pravilima za uvoz kitova ili drugih proizvoda od kita,
- Direktiva Savjeta 3254/91/EEC o zabrani upotrebe klopki na području Zajednice i zabrana unošenja na područje zajednicu krzna i proizvoda proizvedenih od određenih divljih biljnih i životinjskih vrsta porijeklom iz zemalja u kojima ih love putem klopki ili metodama zamki koje nisu usklađene sa međunarodnim humanim standardima koje se odnose na zamke,
- Direktiva Savjeta 98/145/EC o prihvatanju amandmana na Priloge I i II Banske Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja

Pri izradi zakona konsultovane su i sledeći međunarodni ugovori:

- Konvencija o biodiverzitetu
- Konvencija o zaštiti svjetske i kulturne baštine
- Konvencija o močvarnim staništima koja su od međunarodnog značaja naročito staništa ptica močvarica – Ramsarska konvencija
- Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune - CITES
- Konvencije o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa - Bernska konvencija
- Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja – Banske konvencije
- Konvencija o predjelima.

Zakon o zaštiti prirode usklađen je sa EU propisima, a predloženim zakonom stvorena je osnova za donošenje niza podzakonskih akata iz oblasti zaštite prirode.

IV OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

I Osnovne odredbe

Osnovnim odredbama ovog zakona definisani su predmet, ciljevi i zadaci, načela zaštite i unapređenja prirode, sprovođenje zaštite prirode kao i pojmovi koji su u upotrebi u ovom Zakonu. Ovim zakonom uređuje se zaštita i očuvanje prirode i prirodnih vrijednosti. Definisani su ciljevi i zadaci zaštite prirode kojima se propisuje način postupanja da bi se očuvala priroda, odnosno njena biološka i prediona raznovrsnost odnosno spriječili negativne aktivnosti u prirodi.

Osnovna načela zaštite prirode su: načelo visokog stepena zaštite prirode i prirodnih vrijednosti, načelo održivosti, načelo primjene mjera i uslova zaštite prirode, načelo integrisane zaštite, načelo prevencije, načelo «korisnik plaća», načelo učestvovanja javnosti.

Članom 5 propisani se slučajevi kada se ne primjenjuju odredbe ovog zakona (suzbijanja i sprječavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu, spašavanja ljudi i imovine te izvođenje odbrambenih aktivnosti Crne Gore).

II Sprovođenje zaštite i očuvanja prirode

U ovom poglavlju date su opšte mjere očuvanja prirode odnosno obaveza da se radnje, aktivnosti i djelatnosti u prirodi planiraju na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu ugrožavanje i oštećenja prirode.

Za radnje, aktivnosti i djelatnosti za koje je zakonom obavezna izrada procjene uticaja na životnu sredinu ili se može zahtijevati procjena uticaja, ocjena prihvatljivosti je sastavni dio procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Za radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru za koje zakonom nije utvrđena obaveza izrade procjene uticaja na životnu sredinu, vrši se ocjena prihvatljivosti tih radnji, aktivnosti i djelatnosti na zaštićenom prirodnom dobru.

Za ublažavanje štetnih posledica na prirodu nastalih realizacijom projekta ili aktivnosti u prirodi ili korišćenjem prirodnih dobara određuju se kompenzacione mjere.

Oblici kompenzacionih mjera su: uspostavljanje kompenzacijskog područja koje ima iste ili slične osobine kao i oštećeno područje, uspostavljanje drugog područja značajnog za očuvanje biološke i predione raznovrsnosti odnosno za zaštitu prirodnih vrijednosti i novčana nadoknada u vrijednosti prouzrokovanog oštećenja područja u slučaju da nije moguće sprovesti kompenzacione ili sanacijske mjere.

Dalje, u ovom poglavlju definisane su i opšte mjere zaštite biološke raznovrsnosti, zaštite šumskih ekosistema i šumskih ekosistema, zaštite kraških ekosistema, uslovi zaštite i korišćenja speleoloških objekata, zaštite vlažnih i vodenih staništa, zaštite mora i podmorja, zaštite staništa unutar agroekosistema i drugih neautonomnih i poluautonomnih ekosistema, upotreba bioloških, biotehničkih i hemijskih sredstava.

Zaštita ekosistema se ostvaruje očuvanjem njihovog sastava, strukture i funkcije, i to kako biotičke, tako i abiotičke komponente. Stanišni tip je prostor specifičnih geografskih, abiotičkih i biotičkih osobina izdvojen na osnovu utvrđenih kriterijuma, koji se dokumentuje kartom staništa, a njihovo stanje i ugroženost se procjenjuje i prati.

Definisano je da banku gena može da osnuje ovlašćeno pravno ili fizičko lice. Dalje, u bankama gena čuva biološki materijal nadzirane ili uzgajane populacije ili djelovi biljaka, životinja ili gljiva, posebno sjeme, spore, polne ćelije i drugi biološki materijali, kojima se upravlja za namjene očuvanja vrsta odnosno njihovog genetskog fonda i potencijala.

III Ekološka mreža (NATURA 2000)

U ovom poglavlju definisano je da ekološku mrežu čine stanišni tipovi i ekološki značajni lokaliteti. Uspostavljanjem ekološke mreže obezbjeđuje se povezivanje i očuvanje stanišnih tipova u povoljnom stanju, odnosno, obnavljanje staništa kojima je narušeno povoljno stanje. Područja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova, u smislu ovoga zakona, su ekološki značajna područja. Ekološki značajni lokaliteti su: lokaliteti koji se odlikuju izuzetnom biološkom raznovrsnošću ili su dobro očuvana, a imaju međunarodni značaj po mjerilima međunarodnih standarda, lokaliteti koji bitno doprinose očuvanju biološke i

predione raznovrsnosti u Crnoj Gori, lokaliteti stanišnih tipova koji su ugrožena i rijetka na svjetskom, evropskom ili državnom nivou, staništa vrsta koje su ugrožene i rijetke na svjetskom, evropskom ili državnom nivou, staništa endemičnih vrsta Crne Gore, lokaliteti koji bitno doprinose povezanosti populacija bioloških vrsta (ekološki koridori), migratorni putevi, odmarališta životinja i prirodna plodišta i očuvane šumske cjeline.

Zaštita ekološki značajnih lokaliteta ostvaruje se sprovođenjem propisanih mjera i uslova zaštite prirode u cilju očuvanja biološke i predione raznovrsnosti i zaštite prirodnih vrijednosti. Zabranjuju se radnje ili aktivnosti koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom lokalitetu. Međunarodno ekološki značajni lokalitet je lokalitet koje na osnovu međunarodnih standarda utvrdi Vlada i na kojem se ostvaruje određeni režim zaštite, saglasno odredbama ovog zakona.

IV Zaštićena prirodna dobra

U ovom poglavlju definisani su oblici zaštićenih prirodnih dobara koji mogu biti od međunarodnog, nacionalnog i lokalnog značaja. Zaštićena prirodna dobra mogu se svrstati u tri velike grupe: zaštićeni lokaliteti, zaštićene vrste i zaštićeni geološki i paleontološki objekti. Navedena podjela bazirana je na IUCN kategorizaciji i drugim relevantnim međunarodnim dokumentima. Zaštićena prirodna dobra prema ovome Zakonu su: zaštićena područja strogi i posebni rezervat prirode, nacionalni park, regionalni park i park prirode, spomenik prirode, zaštićeno stanište i predio izuzetnih odlika), zaštićene vrste (strogo zaštićena divlja vrsta, zaštićena divlja vrsta, zaštićene autohtone rase) i zaštićeni geološki i paleontološki objekti.

V Kategorizacija i režimi zaštite u zaštićenim prirodnim dobrima

U ovom poglavlju propisana je kategorizacija zaštićenih prirodnih dobara i to: I kategoriju čini zaštićeno prirodno dobro od izuzetnog značaja, II kategoriju - zaštićeno prirodno dobro od velikog značaja i III kategoriju – značajno zaštićeno prirodno dobro. Dalje, odredbama su precizirani kriterijumi za kategorizaciju zaštićenih prirodnih dobara. Isto tako, u ovom poglavlju propisane su zone na zaštićenom prirodnom dobru u kojima se sprovode sledeći režimi zaštite: režim zaštite I stepena - stroga zaštita, režim zaštite II stepena - aktivna zaštita, režim zaštite III stepena - održivo korišćenje i zaštitni pojas, ukoliko je neophodan.

VI Postupak proglašavanja zaštićenih prirodnih dobara

U poglavlju VI propisan je postupak proglašenja zaštićenih prirodnih dobara. Nacionalni park proglašava Skupština Crne Gore posebnim zakonom. Stroge i posebne rezervate prirode, i strogo zaštićene i zaštićene vrste i staništa proglašava Vlada. Regionalni park i park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području lokalne samouprave proglašava odlukom skupština opštine po predhodno dobijenoj saglasnosti Ministarstva.

Prijedlog akta o proglašenju zaštićenog dobra zasniva se na stručnoj podlozi – Studiji zaštite koju izrađuje Pravno lice, a kojom se utvrđuju vrijednosti područja, kojom se predlaže stepen odnosno kategorija zaštite, način upravljanja tim područjem, kao i organ koji donosi akt o proglašenju.

Dalje, odrebama navedenih članova definiše se sadržaj akta o zaštiti, način objavljivanja, akt o prestanku zaštite, preventivna zaštita i registar zaštićenih prirodnih dobara.

VII Upravljanje i korišćenje zaštićenog prirodnog dobra

U ovom poglavlju propisano je da zaštićenim prirodnim dobrima upravlja pravno ili fizičko lice koje ispunjava propisane uslove, obaveze upravljača, kao i sredstva za rad upravljača. Korišćenje prirodnih dobara vrši na osnovu planova upravljanja kao i prostornog plana posebne namjene zaštićenog prirodnog dobra vodeći računa o očuvanju biološke i predione raznovrsnosti. Zabranjeno je korišćenje prirodnih dobara na način koji uzrokuje oštećenje zemljišta i gubitak njegove prirodne plodnosti, oštećenje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti, osiromašenje prirodnoga fonda biljnih i životinjskih i vrsta gljiva, smanjenje biološke i predione raznovrsnosti, zagađenje ili ugrožavanje podzemnih i površinskih voda.

Za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra korisnici plaćaju naknadu upravljaču zaštićenog prirodnog dobra. Visinu, način obračuna i plaćanja naknade određuje upravljač zaštićenog prirodnog dobra, u zavisnosti od stepena iskorišćavanja zaštićenog prirodnog dobra, stepena štete nanete zaštićenom prirodnom dobru, odnosno pogodnosti koje pruža korišćenje zaštićenog područja za obavljanje delatnosti ili za druge svrhe korišćenja. Takođe je uređeno pitanje prava preče kupovine, oduzimanje i ograničenje prava svojine, obaveze vlasnika nepokretnosti, pravo na naknadu štete, dozvole za naučno obrazovna istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima, kao i pitanje praćenja stanja očuvanosti prirode-monitoring.

VIII Posebne mjere zaštite i očuvanja prirode

U ovom poglavlju definisane su posebne mjere zaštite i očuvanja prirode. Zabranjeno je korišćenje prostora i prirodnih dobara na način kojim se prouzrokuje trajno narušavanje biološke, geološke, hidrološke, klimatske, pedološke i predione raznovrsnosti. Propisano je da planovi, prostorno planska dokumentacija, osnove i programi sadrže mjere i uslove zaštite prirode propisane ovim zakonom i posebnim propisima. Uslovi zaštite prirode sadrže mjere za očuvanje biološke, geološke i predione raznovrsnosti, pregled zaštićenih i evidentiranih prirodnih dobara i vrijednosti i mjere zaštite i unaprijeđivanja zaštićenih i evidentiranih prirodnih dobara.

Dalje, ovim zakonom je zabranjeno branje, skupljanje, uništavanje divljih vrsta biljka, uznemiravanje, hvatanje, ozljeđivanje divljih životinja, smanjivanje brojnosti populacije divljih vrsta (ubijanje, uklanjanje i sl.), uništavanje ili oštećivanje njenog staništa ili mijenjanje njenih životnih uslova u mjeri u kojoj bi vrsta postala ugrožena.

Pri izvođenju radnji i aktivnosti u prirodi i korištenja prirodnih resursa kojima se zadire u staništa divljih vrsta, primjenjuju se mjere, metode i tehnička sredstva koja doprinose očuvanju dobrog stanja vrsta, odnosno koji najmanje ometaju divlje vrste ili ugrožavaju staništa njihovih populacija, te se mogu ograničiti radnje i aktivnosti u staništima populacija životinjskih vrsta u vremenu koje se poklapa s njihovim životno značajnim razdobljima.

Propisana je zabrana upotreba svih sredstava za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja kojima se uznemiravaju njihove populacije i ugrožavaju njihova staništa i koje mogu prouzrokovati njihovo lokalno nestajanje.

Zabranjeno je namjerno ubijanje ili hvatanje strogo zaštićenih ptica naročito selica, uništavanje njihovih gnijezda i jaja ili uklanjanje gnijezda čak i ako su prazna, njihovo uznemiravanje naročito u vrijeme othranjivanja ptica i tokom razmnožavanja, držanje ptica koje je zabranjeno loviti, kao i drugih radnji definisanih ovim zakonom.

Zabranjeno je unošenje alohtonih vrsta u prirodu na područje Crne Gore i u ekosisteme u kojima prirodno ne stanuju.

Zabranjuje se iznos, unos, izvoz ili uvoz i unos s mora divljih vrsta, njihovih djelova i derivata zaštićenih na osnovu ovoga zakona i međunarodnih propisa, bez dozvole organa uprave.

Propisano je da se zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali i pećinski nakit i dr.) čuvaju se na mjestu gdje su nađeni, a nalazište uživa zaštitu kao zaštićeno prirodno dobro.

IX Dokumenti zaštite prirode

U ovom poglavlju definisano je da su osnovni dokumenti zaštite prirode Strategija biodiverziteta sa akcionim planom i planovi i programi upravljanja zaštićenih prirodnih dobara. Strategija određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i predione raznovrsnosti kao i načine sprovođenja, u skladu s ukupnim privrednim, društvenim i kulturnim razvojem Crne Gore, i istu usvaja Vlada na predlog Ministarstva.

X Obavljanje upravnih i stručnih poslova zaštite prirode

U ovom poglavlju definisani su upravni i stručni poslovi zaštite prirode koje obavlja organ uprave u okviru svoje djelatnosti a koji se odnose na praćenje stanja očuvanosti prirode, odnosno biološke i predione raznovrsnosti koje obuhvata praćenje i ocjenu stanja divljih vrsta, njihovih staništa, stanišnih tipova, ekološki značajnih i zaštićenih prirodnih dobara, ekosistema, ekološke mreže, kao i tipova predjela, praćenje stanja objekata geonasljeđa; vođenje registra zaštićenih prirodnih dobara i drugih podataka od značaja za zaštitu prirode; implementaciju ratifikovanih međunarodnih ugovora o zaštiti prirode; uspostavljanje i sprovođenje inventarizacije biološke i predione raznovrsnosti (divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva, stanišnih tipova i tipova predjela), kartiranje ugroženih vrsta i stanišnih tipova; izradu odgovarajućih baza podataka o biljnim i životinjskim vrstama, gljivama, objektima geonasljeđa, stanišnim tipovima, ekosistemima i predjelima; vođenje baze podataka u oblasti zaštite prirode kao dijela jedinstvenog informacionog sistema organa uprave.

Stručne poslove u oblasti zaštite prirode obavlja Pravno lice nadležno za poslove zaštite prirode. Osnivačkim aktom urediće se djelatnost pravnog lica, nadležnosti organa, unutrašnja organizacija i druga pitanja od značaja za rad pravnog lica.

XI Pristup informacijama i učešće javnosti

U ovom poglavlju uređeno je pitanje pristupa informacijama o stanju i zaštiti prirode. Tako je propisano da su Ministarstvo, organ uprave, Pravno lice, nadležni organ lokalne uprave dužni da javnosti pruže podatke u vezi sa stanjem i zaštitom prirode, osim ako posebnim zakonom ili posebnim propisima nije propisana tajnost podataka.

U toku izrade akata o proglašavanju zaštićenih prirodnih dobara, planova upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima i planova korišćenja prirodnih dobara, obezbjeđuje se

obavještanje zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti. Kada je na osnovu ovog zakona nadležni organ dužan da obavijesti javnost, obavještanje se vrši putem najmanje jednog lokalnog ili dnevnog lista koji izlazi na području koje je predmet akata.

XII Promovisanje zaštite prirode

Radi promovisanja zaštite prirode i identifikacije službenog lica u postupku nadzora i preduzimanja mjera na zaštiti prirode koristi se znak zaštite prirode.

U cilju promovisanja zaštite prirode obilježava se svake godine Dan zaštite prirode. Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 22. maja na Međunarodni dan biodiverziteta.

Takođe su propisana priznanja i nagrade za doprinos zaštiti prirode koje dodjeljuje Ministarstvo, a mogu se dodijeliti za ostvarene rezultate na posticanju i unapređenju zaštite prirode, ostvarene rezultate rada na projektima i programima u zaštiti prirode, razvoj obrazovnih programa za zaštitu prirode, doprinos pojedinaca za razvoj i unapređenje zaštite prirode, doprinos stručnih i drugih udruženja i nevladinih organizacija za razvoj i unapređenje zaštite prirode.

XIII Finansiranje zaštite prirode

U ovom poglavlju uređeno je pitanje finansiranja zaštite prirode gdje država, odnosno jedinica lokalne samouprave, u okviru svojih ovlašćenja obezbjeđuje finansijska sredstva za podsticanje i unapređenje zaštite prirode.

Sredstva za finansiranje zaštite prirode obezbjeđuju se i korišćenjem zaštićenih prirodnih dobara, ako ovim ili posebnim zakonom nije drugačije propisano, kao i iz drugih izvora utvrđenih zakonom ili propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

XIV Neposredni nadzor u zaštićenim područjima

Radi obavljanja neposrednog nadzora u zaštićenom prirodnom dobru upravljač organizuje službu zaštite. Službu zaštite vrše nadzornici zaštićenog prirodnog dobra. Nadzornik vrši dužnost u službenom odijelu, ima službeni znak i legitimaciju i može nositi oružje, u skladu sa zakonom. Takođe, su utvrđena prava i dužnosti nadzornika.

XV Nadzor

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo i jedinica lokalne samouprave, ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Inspekcijski nadzor u okviru nadležnosti Ministarstva vrši ekološka inspekcija u okviru djelokruga utvrđenog ovim zakonom i zakonom kojim se utvrđuje inspekcijski nadzor. Nadzor nad zakonitošću rada Pravnog lica vrši Ministarstvo.

U ovom poglavlju su precizirana prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora u sprovođenju inspekcijskog nadzora.

XVI Kaznene odredbe

U kaznenim odredbama propisani su prekršaji i visina novčanih kazni za pravno lice, kao i za fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu.

XVII Prelazne i završne odredbe

Prelaznim i završnim odredbama definisano je da zaštićena prirodna dobra koja su zaštićena do dana stupanja na snagu ovog zakona, upisaće se u Registar zaštićenih prirodnih dobara na osnovu akta o proglašenju u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Za prirodna dobra koja su proglašena zaštićenim do stupanja na snagu ovog zakona, a za koje aktom o proglašenju nije određen upravljač, odrediće se upravljači u roku od godinu dana od dana upisa u Registar zaštićenih prirodnih dobara. Ekološku mrežu - Natura 2000 Vlada će utvrditi u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

V SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE OVOG ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona u 2008 godini nije potrebno obezbjeđivati dodatna finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore.

Za 2009. i 2010 godinu sredstva za sprovođenje ovog zakona, će se shodno nadležnosti, obezbijediti iz državnog budžeta i budžeta jedinice lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora utvrđenih zakonom i posebnim propisima.

Ukupan finansijski uticaj za sprovođenje ovog zakona na javnu potrošnju, za 2008, 2009 i 2010 godinu, dat je u Obrascu za procjenu uticaja.